

Inwestycje w Polsce oczami biznesu.

Regres i nadzieje

Raport ING Banku Śląskiego i Europejskiego Kongresu Gospodarczego
Maj 2024

Autorzy

Leszek Kąsek

Starszy Ekonomista

leszek.kasek@ing.pl

Leszek Kąsek jest ekonomistą w Biurze Analiz Ekonomicznych ING Banku Śląskiego od 2018 roku, odpowiedzialnym za zrównoważony rozwój, transformację energetyczną oraz zielone finansowanie w Polsce. Zajmuje się także analizami i prognozami bilansu płatniczego i handlu zagranicznego oraz przepływami środków unijnych.

Rafał Benecki,

Główny Ekonomista

Rafał Benecki od 24 lat pracuje w sektorze bankowym, jako ekonomista i strateg rynków finansowych. Jest absolwentem Queen Mary College University of London oraz stypendystą rządu brytyjskiego. Od kwietnia 2012 roku pełni funkcję głównego ekonomisty ING Banku Śląskiego. Jest zdobywcą nagród w konkursach prognoz organizowanych przez NBP i Rzeczpospolitą, Parkiet, Puls Biznesu, Bloomberg. W 2022 roku zdobył tytuł analityka makroekonomicznego roku.

Wkład ze strony Europejskiego Kongresu Gospodarczego

Jacek Ziarno, redaktor naczelny Magazynu Gospodarczego

Nowy Przemysł

Dziennikarze Grupy PTWP (autorzy rozmów): Dariusz Ciepela, Ireneusz Chojnacki, Jerzy Dudała (2), Aleksandra Helbin (2), Karol Hołownia (2), Grażyna Kuryłło, Jakub Lachert (3), Dariusz Malinowski, Piotr Myszor (2), Adrian Ołdak (3), Adam Sierak (3), Piotr Stefaniak (3), Adam Tubilewicz, Anna Wrona.

Podziękowania

Uprzejmie dziękujemy przedstawicielom firm, które wzięły udział w badaniu (w kolejności alfabetycznej): Alstom Polska, Amica, Bewa, BMZ Poland, Budimex, Buzz/Ryanair, Ciech, Danfoss Poland, DB Cargo Polska, Eko-Plus, Enter Air, Eurowafel, Fakro, Keno, LPP, Mandam, Northvolt Systems Poland, OT Logistics, Powen-Wafapomp, Rawlplug S.A., Rohlig Suus Logistics, SaMASZ.

Dziękujemy również przedstawicielowi Związku Liderów Sektora Usług Biznesowych ABSL oraz przedstawicielom izb handlowych: Polsko-Niemieckiej Izbie Handlowej (AHK Polska), Francusko-Polskiej Izby Gospodarczej i Włoskiej Izby Handlowo-Przemysłowej w Polsce.

Jak cytować:

Leszek Kąsek, Rafał Benecki (red.), Inwestycje w Polsce oczami biznesu. Regres i nadzieje, Raport ING Banku Śląskiego i Europejskiego Kongresu Gospodarczego, maj 2024.

Wprowadzenie

Już trzeci rok z rzędu publikujemy wspólny raport ING Banku Śląskiego i Europejskiego Kongresu Gospodarczego (EEC) – tym razem oparty na pogłębionych wywiadach z 22 menedżerami liderami biznesu w Polsce, szefami 3 zagranicznych izb handlowych (niemieckiej, francuskiej i włoskiej) i przedstawicielem Związku Liderów Sektora Usług Biznesowych ABSL - w połączeniu z analizą makroekonomiczną i sektorową ekonomistów ING.

Dziennikarze portali Grupy PTWP przeprowadzili pogłębione wywiady na zlecenie ING Banku Śląskiego w I kwartale br. Pełne rozmowy są dostępne w otwartej formule – poprzez linki zamieszczone w raporcie.

Tematem tegorocznego było ożywienie inwestycji prywatnych, obszaru kluczowego dla trwałego i zrównoważonego rozwoju naszego kraju. Niemniej jednak – podobnie jak w poprzednich dwóch raportach - nawiązujemy do zaburzeń w globalnych łańcuchach dostaw, gdyż wywołana przez nie reakcja firm globalnych i europejskich (nearshoring czy friendshoring) mogą wpływać na inwestycje zagraniczne w Polsce.

Ożywienie inwestycji prywatnych przesądzi o trwałości wzrostu gospodarczego w naszym kraju w najbliższych latach, a może nawet o pomyślności przyszłych pokoleń, ze względu na inwestycje w zeroemisyjną energetykę i sieci oraz nowe gałęzie gospodarki i wdrożenia rozwiązań sztucznej inteligencji (AI).

W ostatnich latach, gospodarka polska rosła głównie na fundamencie konsumpcji. A inwestycje wyhamowały za sprawą wewnętrznych utrudnień regulacyjno-podatkowych oraz erozji zaufania do instytucji gospodarki wolnorynkowej. Sytuację pogorszyły także niespotykane szoki zewnętrzne (pandemia, rosyjska agresja na Ukrainę).

Nawet w trudnym kontekście rosyjskiej wojny w Ukrainie i podwyższonej niepewności geopolitycznej pojawiły się szanse na przyciągnięcie do Polski nowej fali inwestorów zagranicznych. Natomiast oczekiwana poprawa klimatu inwestycyjnego, wiązana m.in. z odblokowaniem dostępu do środków unijnych i stabilizacją regulacji i podatków, powinna wesprzeć inwestycje krajowe.

Głos liderów polskiego biznesu wskazuje, że oparcie polskiej strategii inwestycyjnej na obszarach ważnych dla przyszłości takich jak: transformacja energetyczna i cyfrowa, automatyzacja, robotyzacja, rozwiązania AI, a nawet produkcja półprzewodników, rozbudowa sieci elektroenergetycznych i modernizacja transportu kolejowego, najbardziej rokuje w kontekście ożywienia inwestycyjnego.

Polscy przedsiębiorcy pokładają duże nadzieje w odblokowaniu środków unijnych, w tym z KPO, oraz poprawie wizerunku Polski na arenie międzynarodowej. Odnośnie do tych dwóch skutków polski biznes mówi niemal jednym głosem.

W swoich opiniach o barierach w inwestycjach, firmy działające w Polsce wyraźnie wskazują czego politycy powinni najbardziej unikać. Przedstawiciele firm wśród kluczowych barier wymienili (licząc od tych o największej częstości):

- jakość regulacji i stabilność prawa (administracyjnego),
- przewidywalność i stabilność podatków,
- wysokie koszty inwestycji i inflację,
- niedobór specjalistów na rynku pracy
- wysokie stopy procentowe (koszty finansowania).

W naszym badaniu, wyraźnie wybrzmiewa przekonanie, że obszarami, które mogą liczyć na zwiększenie inwestycji będą:

- transformacja energetyczna, w tym OZE i energetyka jądrowa, magazyny energii, efektywność energetyczna i sieci energetyczne,
- cyfryzacja, automatyzacja, robotyzacja i przemysł 4.0.,
- branża IT i zastosowania AI,
- transport, szczególnie kolej,
- sektor budowlany.

Polskie firmy dobrze zdają sobie jednak sprawę z realiów i napięć geopolitycznych (osłabienie i fragmentyzacja światowego handlu) i uwarunkowań rynku pracy w kraju (demografia, skokowy wzrost kosztów pracy i jego skutki szczególnie dla sektora MŚP) czy wciąż relatywnie wysokich stóp procentowych.

ING Bank Śląski i Grupa PTWP, organizator Europejskiego Kongresu Gospodarczego, jesteśmy dumni ze współpracy z polskim biznesem w nadzwyczajnych i niestabilnych czasach. Jako bank oferujemy finansowanie, doradztwo, dostęp do wielosektorowej wiedzy i doświadczenia. Jako wydawca, spółka eventowa i medialna organizujemy platformę wymiany wiedzy, dialogu społecznego i pogłębionej dyskusji publicznej.

Mamy nadzieję, że nasz wspólny raport będzie wsparciem w debacie o szansach rozwojowych naszego kraju w kolejnej dekadzie członkostwa Polski w UE.

Michał Mrozek
Wiceprezes, ING Bank Śląski

Wojciech Kuśpik
Inicjator i organizator Europejskiego Kongresu Gospodarczego
Prezes zarządu, Grupa PTWP

Struktura raportu

1. Seria badań jakościowych ING Bank Śląskiego i EEC – wywiady z polskimi firmami

- Seria: Trzecie badanie z rzędu oparte na wywiadach z wiodącymi ekspertami – przedstawiciele 22 firm, ABSL oraz 3 izb handlowych działających w Polsce. Pogłębione wywiady w I kwartale 2024.
- Nowy temat: Inwestycje. Poprzednie badania: o skutkach dla Polski, wynikających z zaburzeń globalnych łańcuchach dostaw.

2. Inwestycje jako długoletnia bolączka gospodarki. Skąd ten długotrwały regres?

- Badania międzynarodowe: jakość instytucji wpływa na kondycję gospodarki, szczególnie na inwestycje, przez dostępność kadr, wielkość inwestycji krajowych i zagranicznych, poziom zaufania i współpracy
- Długofalowy trend spadkowy stopy inwestycji
- Zagranica: Szoki zewnętrzne - kryzysy, pandemia, wojna w Ukrainie i na Bliskim Wschodzie
- Władze: Bariery regulacyjne i podatkowe
- Firmy: Mrożenie kapitału i wysokie koszty finansowania

3. Nadzieje na odwrócenie trendu w inwestycjach w kolejnych latach

- Zmiana wizerunkowa po wyborach parlamentarnych w roku 2023
- Odblokowanie środków unijnych i pozytywna dyfuzja
- Nearshoring jako szansa na awans na drabinie globalnych łańcuchów dostaw
- Globalna dezinflacja
- Sektory najbardziej rokujące na odbicie inwestycji i nowe gałęzie gospodarki

4. Ryzyka zewnętrzne i wewnętrzne

- Napięcia geopolityczne: polaryzacja, dezinformacja, cyberniebezpieczeństwo,
- Erozja konkurencyjności: choroba holenderska (nadmierna aprecjacja złotego), skokowy wzrost kosztów pracy, niekorzystne trendy demograficzne, konkurencja z Chin i innych krajów Azji.

A young boy with short brown hair, wearing a grey hoodie, is looking through a microscope. He is wearing white gloves on his hands. The microscope is a light-colored compound microscope with a black objective lens labeled '3x'. The background is a workshop or laboratory with shelves containing various items, a computer monitor, and a desk lamp with a red shade. The scene is lit with warm, indoor lighting.

Badanie jakościowe

ING Bank Śląskiego i EEC – wywiady z firmami

Zakres badania. Ramowy kwestionariusz do rozmów

Zakres badania o inwestycjach 2024 r.

- Wspólny projekt ING Banku Śląskiego i Europejskiego Kongresu Gospodarczego (EEC) przeprowadziliśmy trzeci rok z rzędu, możemy zatem już mówić o udanej serii. Badanie jakościowe polegało na przeprowadzeniu ustrukturyzowanych, pogłębionych wywiadów z przedstawicielami 22 firm działających w Polsce, ABSL oraz szefami 3 izb handlowych w Polsce (niemieckiej, francuskiej i włoskiej). Wywiady przeprowadzili dziennikarze Grupy PTWP w I kwartale br. i zostały opublikowane w portalu WNP.PL. Niniejszy raport jest podsumowaniem zbiorowego głosu firm, zderzonego z twardymi danymi i interpretacją ekonomistów ING Banku Śląskiego.
- Tegoroczne badanie dotyczy inwestycji, obszaru kluczowego dla trwałego i zrównoważonego rozwoju naszego kraju. Inwestycje przesądzą o trwałości ożywienia gospodarczego w Polsce, może nawet o pomyślności przyszłych pokoleń (inwestycje energetyczne i w nowe gałęzie gospodarki). Niemniej jednak nawiązujemy do zaburzeń w globalnych łańcuchach dostaw, gdyż wywołana przez nie reakcja firm globalnych i europejskich (nearshoring czy friendshoring) mogą wpływać na inwestycje w Polsce.
- Kilka wywiadów (m.in. Amica, przedstawiciele izb niemieckiej i włoskiej) przeprowadziliśmy z tymi samymi osobami, z którymi rozmawialiśmy w poprzednich latach, co pozwala na pewne „porównania w czasie”, w szczególności obserwację oswojenia się z niepewnością w warunkach kontynuacji rosyjskiej wojny w Ukrainie.
- Wywiady opierały się na ramowym zestawie pytań, co ułatwiło ustalenie konsensusu i wyodrębnienie rozbieżności w poglądach i oczekiwaniach.

Ramowy zestaw pytań dotyczył następujących kwestii:

Trendy w inwestycjach w Polsce i działania mojej firmy

- Inwestycje w ostatnich 3 latach i rozważane w horyzoncie 5-letnim
- Bariery inwestycyjne w przypadku firmy i branży - **które** miały charakter przewlekły, a które przejściowy
- Ocena dostępu do proinwestycyjnego finansowania bankowego i instrumentów rynku kapitałowego

Wpływ geopolityki i otoczenia zewnętrznego na inwestycje w Polsce

- Jak na polskie inwestycje wpływa przebieg wojny w Ukrainie i plany odbudowy
- Postawa wyczekująca na fundusze unijne?

Wpływ sytuacji wewnętrznej na inwestycje w Polsce

- Ocena proinwestycyjnych inicjatyw rządu w ciągu minionych 8 lat
- Czy zmiana władzy może zachęcić do inwestowania
- Działania na rzecz aktywizacji inwestycji
- Rola firm rodzinnych w wyjaśnieniu niskiej stopy inwestycji
- Rynek pracy jako bariera dla inwestycji (demografia, umiejętności, migranci)
- Wybór między zwiększeniem zatrudnienia a inwestycjami
- Czy polskie firmy zamroziły kapitał w bezpieczne aktywa

Ocena perspektywy inwestycyjnych w latach 2024/25

- Czy zmiana percepcji Polski na świecie zachęci do napływu prywatnych FDI
- Oczekiwania inwestycyjne w latach 2024/25
- Które sektory/obszary mogą napędzić inwestycje.

Przekrój firm uczestniczących w badaniu (23 firmy, 3 izby handlowe)

Zróżnicowana grupa rozmówców:

- W badaniu wzięli udział przedstawiciele firm przetwórstwa przemysłowego oraz firm logistycznych i transportowych, ABSL oraz przedstawiciele zagranicznych izb handlowych. Były to osoby pełniące funkcje kierownicze.
- Maszyny i urządzenia**
 - [Amica](#), Robert Stobiński, wiceprezes
 - [Fakro](#), Janusz Komurkiewicz, członek zarządu
 - [Mandam](#), Józef Seidel, członek zarządu
 - [Danfoss Poland](#), Adam Jędrzejczak, prezes
 - [Rawplug S.A.](#), Radosław Koelner, prezes
 - [SaMASZ](#), Leszek Szulc, dyrektor ds. technicznych
 - [Alstom Polska](#), Sławomir Cyza, prezes
 - [Powen-Wafapomp](#), Piotr Kańtoch, dyrektor ds. rozwoju
- Urządzenia i usługi energetyczne i elektryczne**
 - [BMZ Poland](#), Tomasz Wolk-Jankowski, prezes
 - [Keno](#), Jarosław Bogacz, wiceprezes zarządu
 - [Northvolt Systems Poland](#), Robert Chryc-Gawrychowski, prezes
- Odzieżowa**
 - [LPP](#), Ewa Janczukowicz-Cichosz, ekspertka ds. zrównoważonego rozwoju
- Spożywcza**
 - [Bewa](#), Marek Piątkowski, wiceprezes
 - [Eurowafel](#), Marcin Wnętrzak, współwłaściciel

Budownictwo

- [Budimex](#), Artur Popko, prezes

Chemiczna

- [Grupa Ciech](#), Magdalena Cumanis, dyrektorka ESG i komunikacji korporacyjnej

Przemysł wydobywczy

- [Eko-Plus](#), Mariusz Ornat, właściciel i prezes

Firmy TSL (transport, spedycja, logistyka)

- [OT Logistics](#), Kamil Jedynak, prezes
- [DB Cargo Polska](#), Marek Staszek, prezes
- [Buzz](#), Michał Kaczmarzyk, prezes linii Buzz i szef polskich struktur Ryanaira
- [Enter Air](#), Andrzej Kobielski, wiceprezes
- [Rohlig Suus Logistics](#), Piotr Iwo Chmielewski, członek zarządu

Związek Liderów Sektora Usług Biznesowych

- [ABSL](#), Paweł Panczyj, członek zarządu, dyrektor do spraw strategii i rozwoju

Zagraniczne izby handlowe i gospodarcze działające w Polsce:

- [Polsko-Niemiecka Izba Handlowa](#) (AHK Polska), Lars Gutheil, prezes
- [Francusko-Polska Izba Gospodarcza](#), Joanna Jaroch-Pszeniczna, dyrektor
- [Włoska Izba Handlowo-Przemysłowa](#), Elisabetta Caprino, dyrektor zarządzająca.

Inwestycje w badanych firmach: kontynuacja aktywności inwestycyjnej pomimo trudności, barier i szoków

Przedstawiciele firm wymieniali następujące obszary służące rozbudowie mocy produkcyjnych, jak i poprawie efektywności, komfortu pracy, czy bezpieczeństwa:

- **Budowa nowych zakładów lub rozbudowa istniejących** (Alstom Polska, BMZ Poland, DB Cargo Poland, Northvolt, Keno, OT Logistics, Powen-Wafapomp, Rawlplug, SaMASZ – w ramach specjalnej strefy ekonomicznej)
- **Zakup gruntu pod przyszłą inwestycję** (Mandam), **inwestycje w park maszynowy, sprzęt** (Budimex, DB Cargo Polska), **flotę samolotów** (Buzz/Ryanair, Enter Air)
- **Wzbogacanie oferowanych produktów i usług** (Fakro)
- **Rozwój powierzchni magazynowych** (LPP, Rohlig Suus Logistics)
- **Automatyzacja produkcji, robotyzacja**, budowa inteligentnego przedsiębiorstwa/fabryki 4.0. (Amica, Fakro, Rawlplug, SaMASZ)
- **Zielona energia**, w tym własne OZE (Budimex, Eko-Plus, Fakro, OT Logistics, SaMASZ) lub PPA i efektywność energetyczna (Bewa, LPP, Grupa Ciech)
- **Optymalizacja**, HR, zarządzanie strategiczne, centra kompetencyjne i centra usług wspólnych, badania i rozwój (Bewa, Danfoss Poland, DB Cargo Poland, Eurowafel, Powen-Wafapomp)
- **Przejęcia innych firm** (Enter Air, Rohlig Suus Logistics).

Firmy z badanej grupy należały do różnych sektorów, jeśli chodzi o fazę cyklu koniunkturalnego w swoim sektorze

- Przykładowo, producenci maszyn rolniczych doświadczyli głębokiego załamania popytu ze względu na spadek dochodów rolników (Mandam, SaMASZ) czy – szerzej – na erozję dochodów realnych konsumentów z powodu wysokiej inflacji (Amica, Rawlplug).

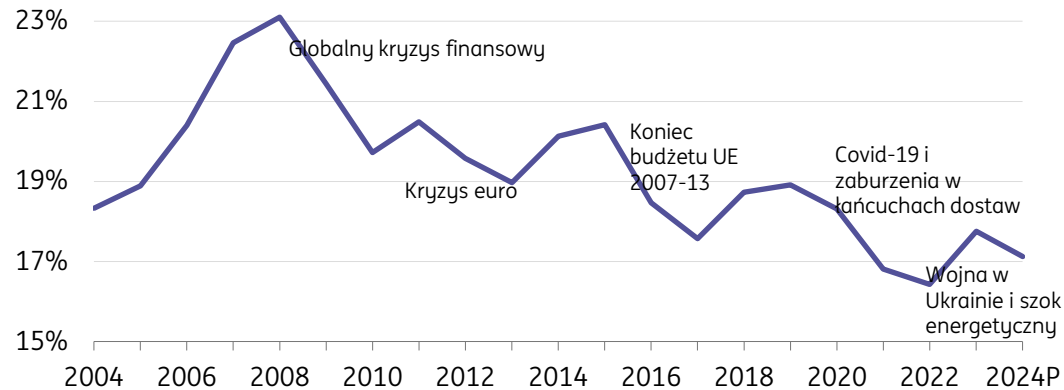

Długotrwały regres inwestycyjny

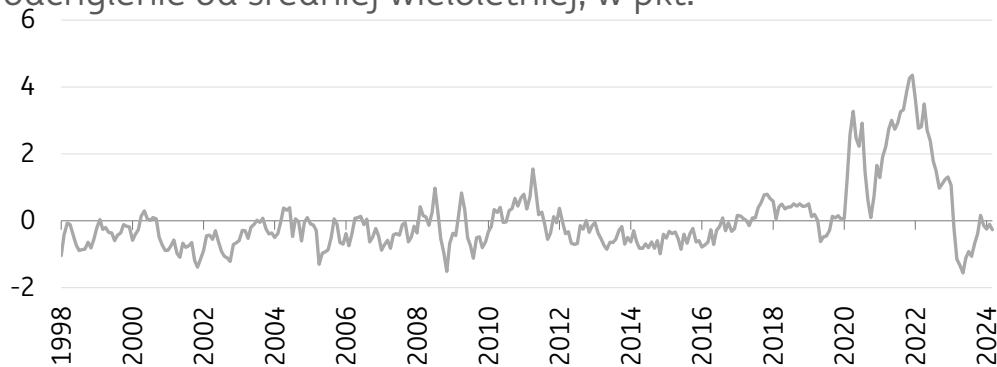
15-letni trend spadkowy stopy inwestycji w Polsce. Czarne łabędzie dodatkowo wyhamowały aktywność inwestycyjną w ostatnich latach.

Stopa inwestycji w Polsce, % PKB

Źródło: dane GUS, prognoza ING.

Presja w globalnych łańcuchach dostaw, odchylenie od średniej wieloletniej, w pkt.

Źródło: New York Fed <https://www.newyorkfed.org/research/policy/gscpi#/overview>. Wzrost indeksu GSCPI oznacza pogorszenie funkcjonowania globalnych łańcuchów dostaw, spadek – poprawę.

Długotrwały regres inwestycyjny od rozpoczęty od globalnego kryzysu finansowego.

- W 2008 r. stopa inwestycji w Polsce sięgnęła 23% i od tego czasu utrzymuje się w trendzie spadkowym. W ostatnich latach na aktywność inwestycyjną polskich firm silnie wpłynęły negatywne szoki: pandemia Covid-19 i atak Rosji na Ukrainę.
- Z rozmów z firmami – w ramach wspólnego projektu ING i EEC – wiemy, że takie wstrząsy wpływają na obniżenie czy wstrzymanie inwestycji w pierwszej reakcji, ale później mogą prowadzić do zwiększenia nakładów na rzecz zwiększenia odporności firm w przyszłości (np. inwestycje w magazyny w pandemii czy własne źródła energii po wybuchu rosyjskiej wojny w Ukrainie).
- Stopa inwestycji w Polsce ostatnio (17,8% w 2023 r.) istotnie odbiegała od średniej unijnej (22,2%) i krajów regionu CEE (26,3% na Węgrzech czy 27,0% w Czechach).

Jesteśmy już silnie powiązani z globalną gospodarką, zatem nie możemy abstrahować od tego, co się w niej prognozuje. A na początku tego roku, z powodu napiętej sytuacji geopolitycznej i nowych czarnych łabędzi [zdarzenia, których prawie nikt się nie spodziewa, które trudno przewidzieć], jak **utrudnienia w żegludze** z powodu ataków rebeliantów jemeńskich Huti na statki handlowe w rejonie Morza Czerwonego, dominują minorowe nastroje. Jeżeli w tym roku świat zwiększy wymianę handlową, to niewiele więcej niż w słabym 2023 r.

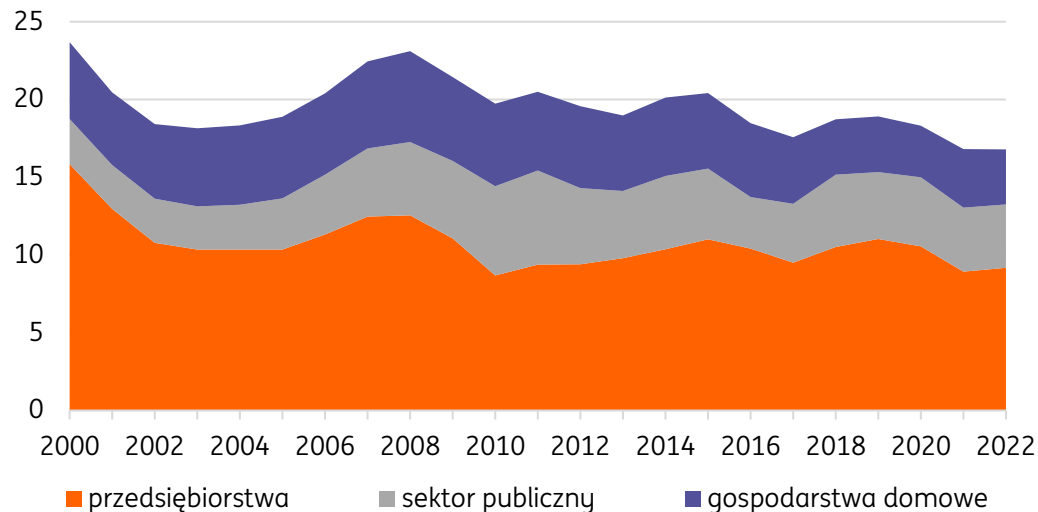
Nie brakuje zarazem opinii, że głównym wyzwaniem, przed jakim stoimy, pozostaje ryzyko dłuższego okresu spowolnienia. Wnioskiem z niektórych analiz jest to, że po ostatnich trzech dekadach względnej prosperity, pomimo okresowych kryzysów lub krachów, teraz czeka nas długi okres zwolnienia wzrostu gospodarczego; może on trwać 5-7 lat.

Piotr Iwo Chmielewski
członek zarządu, Rohlig Suus Logistics

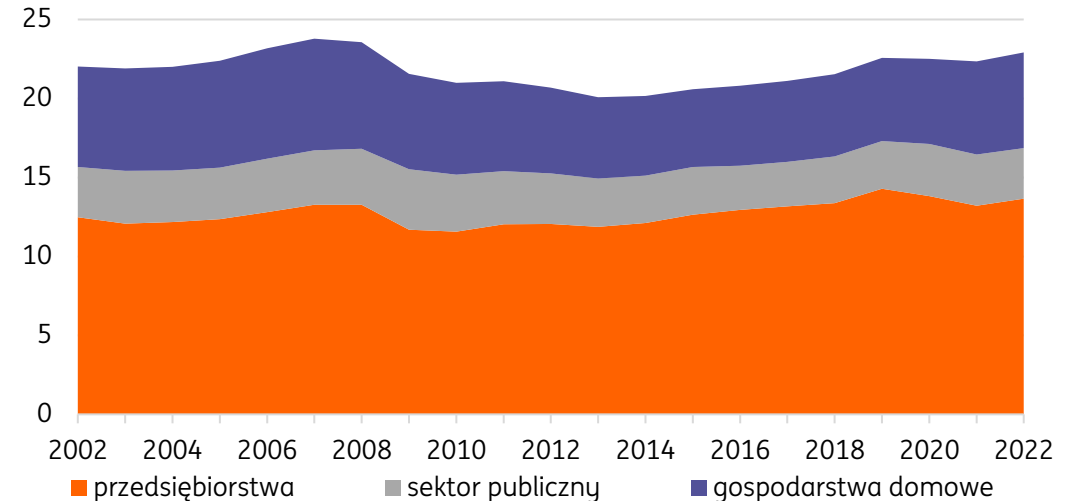

Spadek stopy inwestycji w Polsce wynikał ze stagnacji inwestycji prywatnych

Stopa inwestycji w **Polsce** w sektorach instytucjonalnych, % PKB

Stopa inwestycji w **UE27** w sektorach instytucjonalnych, % PKB

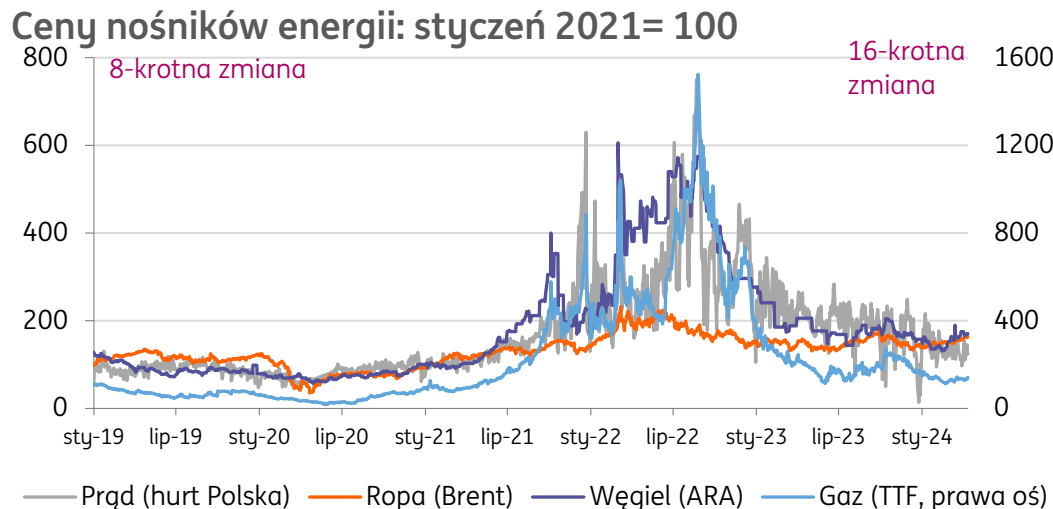

Źródło: Eurostat

- W porównaniu ze średnią unijną niższa **stopa inwestycji** w Polsce w ostatniej dekadzie wynikała głównie z niższych **inwestycji przedsiębiorstw** w relacji do PKB. Jest to głównym przedmiotem naszych dociekań w tym raporcie.
- **Inwestycje publiczne**, które częściowo kompensowały lukę w inwestycjach firm, kształtowały się na wyższym poziomie w relacji do PKB niż średnia unijna, **inwestycje gospodarstw domowych** natomiast – z reguły na niższym. Te komponenty są jednak poza zakresem analizy w tym raporcie.
- Kluczowe pytania o przyczyny regresu i nadzieje na odbicie inwestycji w Polsce koncentrujemy na inwestycjach przedsiębiorstw.

Barierzy dla inwestycji – wzrost niepewności

Wojna w Ukrainie oznaczała skokowy wzrost niepewności i zmienności cen, szczególnie cen surowców energetycznych

- Wybuch wojny w Ukrainie doprowadził do wzrostu niepewności i niespotykanej zmienności cen. Po okresie rekordowych notowań cen surowców energetycznych w 2022 roku, w trakcie 2023 roku nastąpiła ich normalizacja i powrót do poziomów zbliżonych do tych sprzed wybuchu wojny.
- Na notowania cen ropy naftowej w ostatnich miesiącach wpływa konflikt między Izraelem i Iranem i wojna w Strefie Gazy.

” Do tego dochodzi **niepewna sytuacja makroekonomiczna** w Polsce - ostatnie lata to prawdziwy **rollercoaster**, którego nigdy w historii nie mieliśmy. Po czasie covidu wszyscy spodziewali się kryzysu. Tymczasem odnotowaliśmy **gigantyczne wzrosty zamówień** i ogromny problem z **dostępnością materiałów, komponentów**. Do tego dochodziła **wysoka inflacja**, która powodowała, że niektóre produkty kupowaliśmy dwa razy drożej!

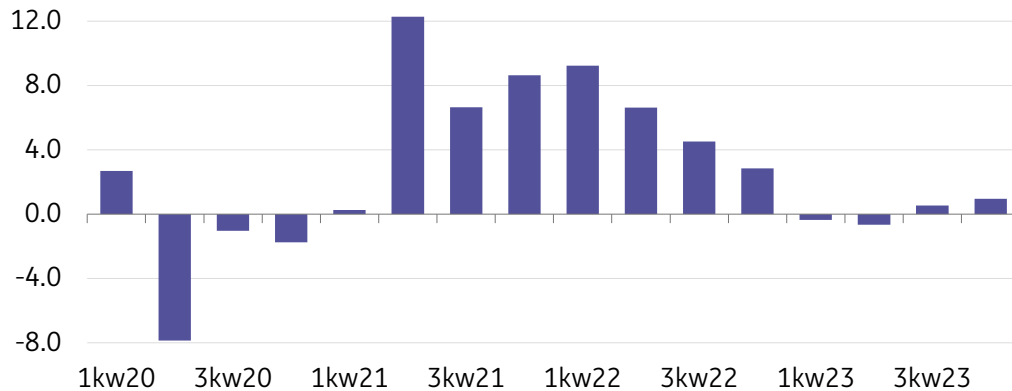
Teraz sytuacja się odwróciła i ceny spadają. To też powoduje problemy, bo trzeba bronić rentowności produkcji w firmie. Przy tym wszystkim **niestabilność prawa w Polsce**, to już jest... mały problem.

Tomasz Wolk-Jankowski
prezes, BMZ Poland

Silne osłabienie popytu krajowego w trakcie 2022 r. i w 2023 r.

Zmiana realnego PKB w Polsce, w %, r/r

Źródło: GUS.

” **Popyt na maszyny rolnicze jest w tej chwili zdecydowanie mniejszy niż w ubiegłym roku o tej samej porze.** - Szacujemy, że to spadek rzędu 30 proc. rok do roku w I kwartale (lata 2023-2024). Ten gorszy popyt wynika, rzecz jasna, przede wszystkim z sytuacji związanej z cenami zbóż i tym, co się dzieje na Wschodzie (...).

Na pewno problemem są koszty inwestycji, choćby nawet te planowane. Przykładowo - inwestycja, do której zaczęliśmy się przymierzać jeszcze 3 lata temu i wycenialiśmy wówczas koszty budowy: to, co wiemy teraz na temat wzniesienia hali i jej wyposażenia wskazuje, że zwyżka kosztów sięgnęłaby nawet 40 proc... A zatem **wysokie koszty inwestowania** bezwzględnie mają wpływ na to, że w tej chwili musimy zwolnić tempo inwestycji; to główna bariera.

Poza tym przeszkodą pozostaje **sytuacja makroekonomiczna - skrajnie niepewna**. Pracuję w branży 18 lat - bywało różnie, ale tak jak teraz jeszcze nie było... W tej chwili to po prostu walka o byt i przetrwanie, a nie o realny rozwój firmy.

Józef Seidel,
członek zarządu, Mandam

Rok 2023 i początek 2024 to okres słabej koniunktury

- Spadek konsumpcji prywatnej wynikał z erozji dochodów rozporządzalnych gospodarstw domowych, spowodowanej przyśpieszeniem inflacji. Niektórzy rozmówcy (Amica, LPP) wskazali na potrzebę wsparcia konsumenta np. w zakupach samochodów elektrycznych czy urządzeń AGD.
- Wojna nierównomiernie dotknęła sektory gospodarki.

”

Biorąc pod uwagę niepewność i zmienność sytuacji, jakich doświadczamy przez kilka ostatnich lat, **trzeba mieć kilka wariantów scenariuszy postępowania** - zależnie od możliwych zmian. Trzeba też wiedzieć, w jakim stopniu konkretne scenariusze można adaptować do przemian, a kiedy trzeba je całkowicie zmieniać.

Kolejna sfera, która wymaga poszerzonej analizy danych, to wiedza na temat tego, **co dzieje się w łańcuchach dostaw**. Wrażliwość tych łańcuchów pokazały nam w ostatnich latach lockdowny w wielu krajach, problemy z zablokowanym Kanałem Sueskim czy - ostatnio - konflikt na Morzu Czerwonym. Kilka lat temu wystarczyło, że wysłaliśmy zamówienie i dostaliśmy potwierdzenie, kiedy to zamówienie będzie zrealizowane. Dzisiaj to jest już dalece niewystarczające. Chcemy wiedzieć nie tylko kiedy kontener został załadowany, ale też w jakim miejscu znajduje się obecnie i czy nie zmienia się jego przypuszczalna data dotarcia do celu. To pozwala wcześniej wykrywać i reagować na różnego typu opóźnienia.

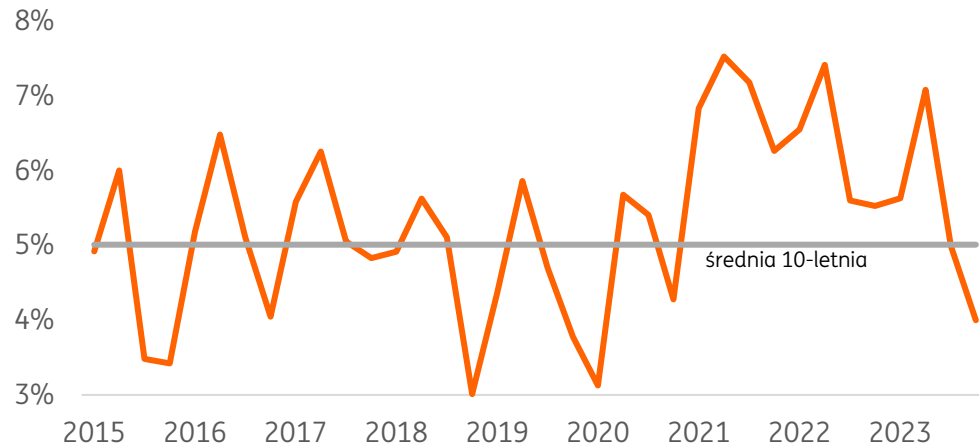
Trzecia kwestia to narzędzia, które pozwalają **lepiej zarządzać kapitałem obrotowym przedsiębiorstwa** - np. zapasami czy zobowiązaniami (w tym długoterminowymi) z punktu widzenia wysokości ewentualnych odsetek.

Robert Stobiński
wiceprezes, Amica

Dekoniunktura przemysłowa, gwałtowny spadek cen na rynkach towarowych

Wskaźnik rentowności brutto, w %

Wskaźnik rentowności brutto na sprzedaży, w %

	2020	2021	2022	2023
Ogółem	4.6	6.9	6.2	5.6
górnictwo i wydobywanie	-5.0	11.5	20.9	13.0
przetwórstwo przemysłowe	5.0	7.0	7.0	5.1
energia i gaz	7.3	8.8	5.2	5.0
budownictwo	5.7	9.2	8.7	9.7
handel	3.2	4.3	4.0	4.5
transport i magazyny	2.2	5.5	5.4	5.6
zakwaterowanie i gastronomia	-8.1	6.5	10.7	11.7
informacja i komunikacja	11.5	21.2	9.6	9.9

Źródło: GUS, ING.

Oslabienie popytu w 2023 najbardziej dotknęło przemysł

- Dekoniunktura w 2023 roku nierównomiernie wpłynęła na sektory gospodarki, pod presją znalazły się szczególnie branże produkcyjne, a w wśród nich producenci dóbr inwestycyjnych (np. maszyny rolnicze) czy trwałych konsumpcyjnych (np. sprzęt AGD).
- Sektor usług, w szczególności w segmencie usług dla biznesu, był bardziej uzależniony od koniunktury w gospodarce światowej niż polskiej.

Sytuacja jest tak napięta, że **wybuchają rolnicze protesty**; główne postulaty to m.in. rezygnacja z przepisów europejskiego Zielonego Ładu oraz zaostrzenie kontroli granicznej w celu ograniczenia importu produktów rolno-spożywczych spoza obszaru Unii Europejskiej.

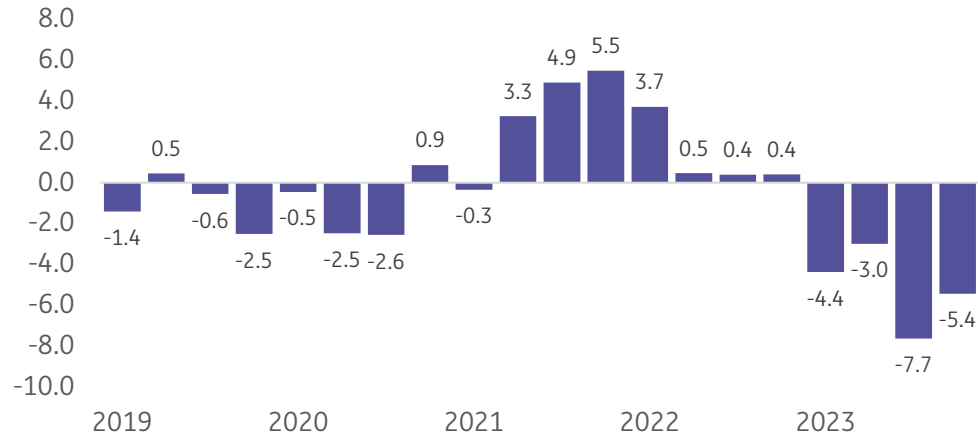
Działania te wynikają oczywiście z trudności finansowych, w tym gwałtownego spadku dochodów rolników (wskutek obniżenia cen produktów rolnych, w tym m.in. mleka i zbóż). SaMASZ 60 proc. swoich produktów eksportuje do wielu krajów na świecie, kryzys jednak jest globalny. Na całym świecie rolnicy stawiają czoła wyzwaniom związanym z wysoką inflacją, skutkami pandemii oraz suszami. Wzrost cen nawozów, energii elektrycznej i paliw negatywnie oddziałuje na zarówno duże, jak i małe gospodarstwa rolnicze.

Leszek Szulc
dyrektor ds. technicznych, SaMASZ

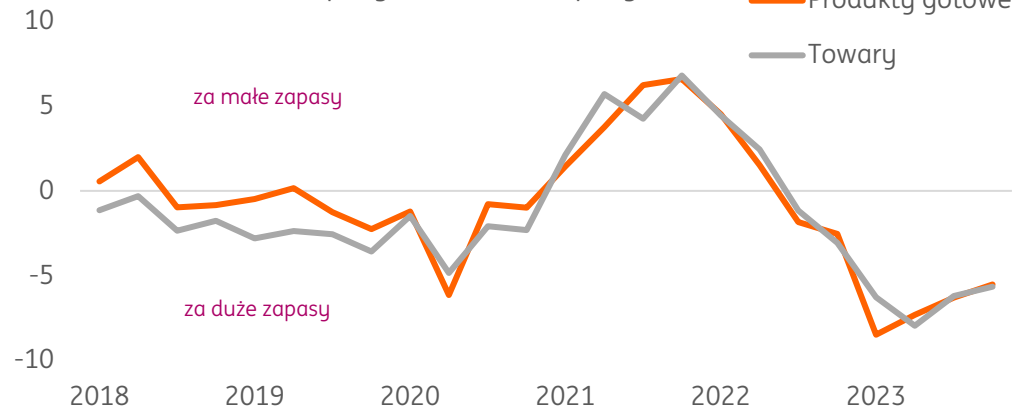
Nietypowy cykl zapasów ograniczał przestrzeń dla wydatków inwestycyjnych

Wkład zapasów do wzrostu PKB (w pkt proc.)

Wskaźnik niedoboru zapasów

(saldo ocen „za małe zapasy” - „za duże zapasy”)

Źródło: GUS, Szybki Monitoring NBP, ING.

Nietypowe gospodarowanie zapasami ograniczało pole na wydatki inwestycyjne

- Jedną z podstawowych reakcji firm na przerwane łańcuchy dostaw w czasie pandemii i wojny było gromadzenie zapasów - częściowo „na wszelki wypadek”, co istotnie podbiło wzrost PKB - na przełomie 2021/21 o około 5 pp.
- Załamanie koniunktury gospodarczej w 2023 roku prowadziło do przeciwnego ruchu o porównywalnej skali; firmy zaczęły się borykać z nadmiarem zapasów.
- Oprócz wahań cen surowców czy komponentów, polskie firmy odczuwały także skutki wahań kursu złotego, które były trudne do zniwelowania.

” Firmy, z którymi współpracujemy, działają na fundamencie euro - zdecydowana większość. Co nas „zabija”? Ruchy kursowe. To, co się działo w ostatnim roku, znacząco wpływało na rentowność i efektywność przedsiębiorstw. Wiem, że nie jest to czynnik decydujący, ale coraz bardziej kredytodawcy, mocodawcy, udziałowcy czy - ogólnie mówiąc - osoby podejmujące decyzje patrzą na **ryzyko kursowe**, które może obciążyć zyskowność prowadzonych inwestycji. **Mitygowanie księgowego ryzyka zmiany kursowej jest dużym wyzwaniem...**

Tomasz Wolk-Jankowski
prezes, BMZ Poland

Najczęstsze bariery inwestycyjne w Polsce – spojrzenie wstecz

Liderzy biznesu szczególnie skarżyli się na jakość regulacji i stabilność prawa administracyjnego

- Nasze badanie ma charakter jakościowy, nie jest reprezentatywnym badaniem ilościowym. Poniższy schemat odzwierciedla częstość wskazywania na daną barierę inwestycyjną, ma charakter poglądowy.
- Wskazania naszej grupy nie odbiegają jednak znacząco od badań ilościowych, na przykład GUS.

” To prawda, że stopa inwestycji w Polsce dramatycznie spadła w ostatnich latach. Przyczyny tego stanu rzeczy są złożone - i nie tylko w 100 proc. zależne od czynników krajowych. **Jednak niestabilność prawa, konflikt z Unią Europejską, biurokracja i procesy administracyjne, polityka monetarna i wysoka inflacja, ograniczona dostępność dobrze przygotowanych i uzbrojonych terenów inwestycyjnych, ograniczone narzędzia stymulacji inwestycji polskich przedsiębiorstw** wydatnie się do tego stanu przyczyniły.

Robert Chryc-Gawrychowski
prezes, Northvolt Systems Poland

Najczęstsze bariery dla inwestycji wymieniane w wywiadach	Σ
Jakość regulacji i stabilność prawa (administracyjnego)	15
Przewidywalność i stabilność podatków	11
Wysokie koszty inwestycji, inflacja	11
Niedobór specjalistów na rynku pracy	9
Wysokie stopy procentowe/wysokie koszty finansowania	8
Zmienność cen surowców	6
Stan sieci energetycznych, dostęp do zielonej energii	6

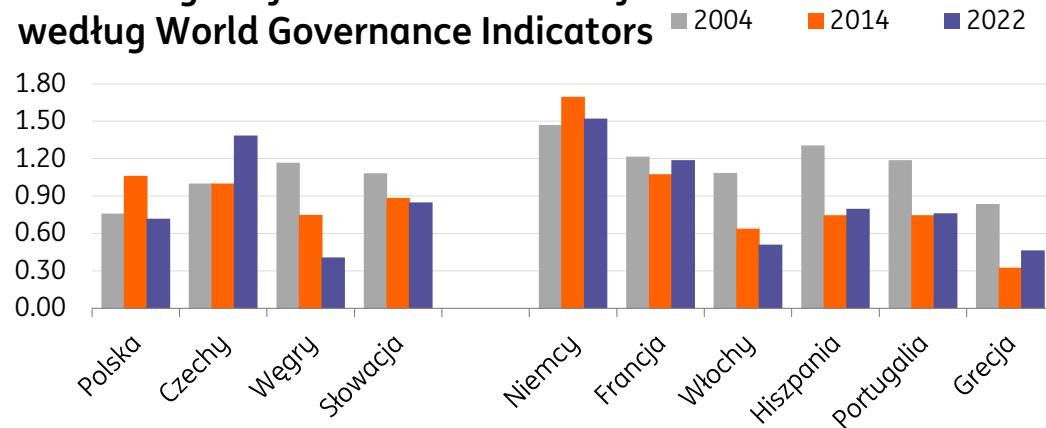
Wykres kropkowy (dot-plot): liczba kropek oznacza liczbę rozmówców, którzy wymienili daną barierę

Źródło: Ocena ekonomistów ING Banku Śląskiego na podstawie wywiadów z firmami, ABSL i zagranicznymi izbami handlowymi.

Regulacje: biznes pod ciężarem podatków, kontroli, wymogów

Jakość regulacji w Polsce na tle krajów UE według World Governance Indicators

Źródło: Bank Światowy, World Governance Indicators.

W ostatnich latach mieliśmy do czynienia z **zewnętrznymi hamulcami**. Podkreślę raz jeszcze: to rosnące koszty wytwarzania (w naszym wypadku zwłaszcza **koszty materiałów i surowców**, które przekładają się na niską marżę) i zachwiania w łańcuchach dostaw, **wymuszające znaczące inwestycje w kapitał pracujący**. Obie przyczyny ograniczają dostępność do wewnętrznych zasobów kapitałowych, a **restrykcyjna polityka kredytowa i wysokie stopy procentowe** w dużym stopniu blokują dostęp do zewnętrznych źródeł finansowania.

Można mieć też duże zastrzeżenia do polityki państwa, zwłaszcza w obszarze fiskalnym i regulacyjnym. **Nowe obciążenia podatkowe, intensyfikacja kontroli, kolejne wymogi administracyjne** pogarszają sytuację i wpływają negatywnie na skłonność do inwestowania. W ostatnich latach **ograniczono również gwałtownie dostęp do dotacji**, które w poprzednich latach pozwalały aktywniej myśleć o rozwoju i innowacjach

Marek Piątkowski
wiceprezes, Bewa

Niepewność i niestabilność prawno-podatkowa

- Głosy liderów biznesu potwierdzają wnioski wypływające z badań MFW na szerokiej próbie krajów wskazujące, że mocne instytucje (sądownictwo, poszanowanie prawa własności, zapobieganie korupcji) istotnie wspierają krajowe i zagraniczne inwestycje w danej gospodarce, zatem prowadzą do podniesienia produktywności i poziomu rozwoju danego kraju. Na pogorszenie jakości instytucji w Polsce od połowy lat 2010-tych wskazują m.in. wskaźniki WGI (infografika obok).
- Nieczytelne przepisy powodują, że inwestycje się przedłużają, a interpretacje prawa są nieoczywiste. Przewidywalność oraz przejrzystość prawa i podatków są warunkiem koniecznym w działalności gospodarczej.
- Wypowiedzi biznesu jak w soczewce pokazują, że słabe instytucje podkopują inwestycje - to widać we wszelkich wymiarach. Dla wielu firm symbolem niewłaściwej polityki podatkowej stała się implementacja Polskiego Ładu.

W ostatnich trzech latach firmy z sektora usług dla biznesu stworzyły ok. 80 tys. miejsc pracy. W pierwszym kwartale 2023 r. łączne zatrudnienie w branży przekraczało 435 tys. osób - w ponad 1,8 tys. centrów usług.

W obecnej dynamicznej sytuacji geopolitycznej i makroekonomicznej, mówimy raczej o planowaniu w horyzoncie pięciu, sześciu miesięcy... **Kondycja sektora w Polsce jest związana bardziej ze stanem gospodarki globalnej niż lokalnej (...)**

Dla naszej branży kluczowa pozostaje przewidywalność i transparentność prawno-podatkowa. A regulacje zmieniały się tak szybko, że utrudniały planowanie dalszej działalności, a zarazem przepisów w wielu istotnych aspektach brakowało...

Paweł Panczyj

członek zarządu, dyrektor do spraw strategii i rozwoju, ABSL

Barier regulacyjne wysoko na liście barier inwestycyjnych także w badaniu GUS

Barier inwestycyjne w badaniach koniunktury GUS, luty 2024 r. vs luty 2023, w % odpowiedzi

Źródło: GUS, Koniunktura, edycje luty 2023 i luty 2024. Odpowiedzi dla przetwórstwa przemysłowego.

” **Zachwianie relacji z Unią Europejską doprowadziło do dramatycznego załamania inwestycji na rynku kolejowym.** Ten okres jest już stracony, a nadrobienie zaległości jest niemożliwe, bo procesy inwestycyjne na kolei rządzą się swoimi prawami.

Z kolei państwowe inwestycje koncentrowały się na **wspieraniu tzw. czempionów narodowych**, co negatywnie oddziaływało na konkurencyjność sektora prywatnego. Zgodnie z moją wiedzą, tak jak my **musieliśmy znacząco zwiększyć starania, aby przekonać właściciela do inwestycji w Polsce**, tak podobne problemy dotyczyły innych firm z kapitałem zagranicznym. **Nieufność wobec kapitału prywatnego i zagranicznego** była kompletnie niepotrzebna.

Marek Staszek,
prezes, DB Cargo Polska

Firmy ankietowane przez GUS również wskazywały na niespójność i niestabilność prawa, choć narzekały głównie na koszty i niepewność

- Krótkoterminowe cele polityczne wyrządziły wiele krzywdy gospodarce, zwiokrotniły ryzyka globalne; będziemy to długo naprawiać, straciliśmy wiele szans, w niektórych branżach (np. na kolei) być może bezpowrotnie.
- W kontekście zawirowań globalnych i ich skutków, nie zaskakuje duża rola barier kosztowych, niepewności i niedostateczny popyt. Na te hamulce niestety negatywnie nakładały się krajowe regulacje i procesy administracyjne.
- W pewnych sektorach brakowało jasnej, rządowej strategii rozwoju. Niektórzy rozmówcy postulowali wprowadzenie hierarchii największych projektów - wolnej od polityki.

[Oдноśnie barier] Jeśli chodzi o nasz sektor, to zdecydowanie **Warszawa ze swoją infrastrukturą lotnikową...** Rząd powinien skupić się w najbliższych latach na rozwiązaniu tego problemu. I to niezależnie, czy będzie powstawać lotnisko centralne, czy też nie. W ciągu ostatnich 8 lat zdegradowano infrastrukturę obu lotnisk - Chopina i Modlina - wstrzymując wszystkie inwestycje pod pretekstem budowy CPK.

Barierą są również **przepisy, w tym podatkowe**. Prawo jest skomplikowane i niejasne. Wymaga od przedsiębiorcy zdobywania dziesiątek interpretacji indywidualnych i opinii prawnych rocznie.

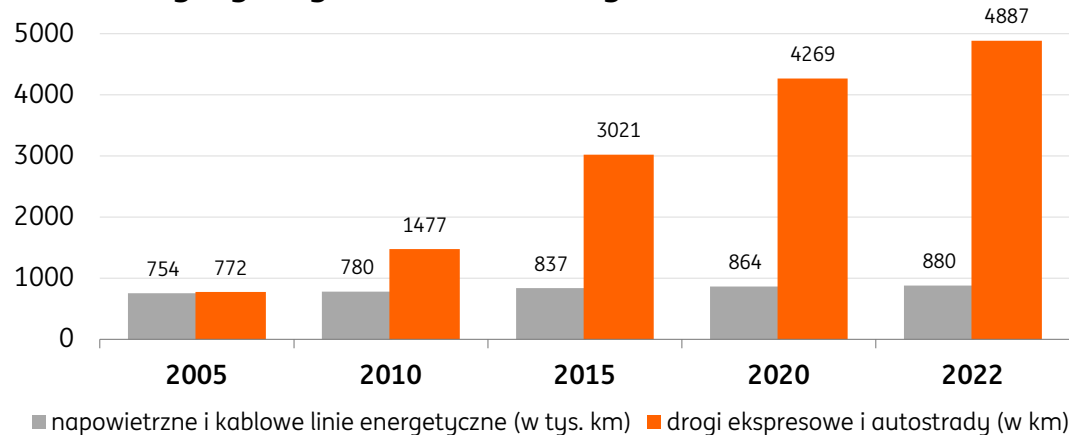
Problemem pozostaje też to, że **wiele branż w Polsce w praktyce nie ma rządowej strategii**. Jedną z tych branż jest sektor lotniczy, który - wydaje się - powinien być traktowany priorytetowo w kraju położonym na peryferiach Unii Europejskiej. Bez silnej i nowoczesnej branży lotniczej gospodarka nie będzie się rozwijała.

Michał Kaczmarzyk
prezes linii Buzz, szef polskich struktur Ryanaira

Blokada środków unijnych poważną barierą dla firm zorientowanych na priorytety unijne

Długość dróg ekspresowych i autostrad (w km) i linii energetycznych w Polsce (w tys. km) od 2005

Źródło: GDKiA i ARE S.A.

” **Największą barierą dla inwestycji był w ostatnich latach brak dostępu do środków z Krajowego Planu Odbudowy (KPO).** Wiele ważnych dla branży kolejowych przetargów zostało w ostatnim czasie rozstrzygniętych, ale - ze względu na blokadę pieniędzy europejskich - nie były one realizowane.

Teraz priorytetem powinno być **uzyskanie od Komisji Europejskiej zgody na przesunięcie terminu wykonania i rozliczenia założonych w KPO zadań** w terminie nieograniczonym do roku 2026. Z punktu widzenia realizacji złożonych inwestycji taborowych czy infrastrukturalnych na rynku kolejowym obecny termin wydaje się niemożliwy do utrzymania...

Śławomir Cyza
prezes, Alstom Polska

Brak dostępu do funduszy unijnych hamował w szczególności energetyczne i kolejowe inwestycje sieciowe

- Firmy nastawione na realizację dużych projektów unijnych, np. taboru kolejowego (Alstom Poland) wskazywały na wykorzystanie środków unijnych w inwestycjach kolejowych w innych krajach np. Rumunii. Takie firmy liczą także na kontynuację projektu budowy CPK i rozwój Kolei Dużych Prędkości.

Niedoinwestowanie sieci elektroenergetycznych

- Tempo inwestycji w sieci elektroenergetyczne po latach skutkuje brakiem możliwości przyłączeniowych OZE. Gdyby w sieci inwestowano jak w autostrady, których finansowanie nie zależało od KPO, lecz od innych źródeł...

” **Powinniśmy skupić się na strategicznych inwestycjach służących rozwojowi energetyki, a zacząć je od rozbudowy linii przesyłu energii warunkującej rozwój instalacji OZE.** Bez tego grozi nam, że będziemy mieli ceny energii należące do najwyższych w Europie, co pogorszy konkurencyjność gospodarki (...).

Powinniśmy się skupić na rozwiązaniu problemu z **liniami przesyłu energii.** Raz, że średnia ich wieku przekracza 35 lat. Dwa, że zarządzanie nimi jest rozdrobnione, bo choć mamy **jednego kluczowego zarządzającego, to także pięć różnych firm dystrybucyjnych.**

Ale prawda jest też taka, że są **to głównie miejsca przyłączeniowe, za co płacą deweloperzy farm fotowoltaicznych i wiatrowych. Musi się zatem więc zmienić strategia przebudowy sieci energetycznych,** by maksymalnie przyspieszyć ten proces. To z kolei ułatwi inwestowanie prywatnych środków w zieloną energię.

My np. chcielibyśmy mieć w swoim portfelu możliwość produkcji 1 GW energii elektrycznej, lecz nie możemy dojść do 100 MW, ponieważ nie mamy zgody na moc przyłączeniową.

Artur Popko
prezes, Budimex

Sprawność administracji: Brak odpowiednich gruntów pod inwestycje i różne standardy obsługi w strefach ekonomicznych i inne utrudnienia lokalne

Specjalne Strefy Ekonomiczne w Polsce

Źródło: PAiH.

” Problemem jest m.in. **zróźnicowanie zasobów finansowych i jakości obsługi inwestorów w 14 specjalnych strefach ekonomicznych**. Podczas gdy dobrze zarządzane i silne finansowo SSE, jak wałbrzyska, katowicka i łódzka, stały się lokomotywami inwestycyjnymi dla regionów, w innych częściach kraju brakuje efektywnych specjalnych stref ekonomicznych, które przyczyniałyby się do rozwoju nowych obszarów przemysłowych i których standard doradztwa mógłby przyciągnąć międzynarodowych inwestorów .

Lars Gutheil
prezes, Polsko-Niemiecka Izba Handlowa (AHK Polska)

Tradycyjny przemysł ma problem z dostępnością gruntów pod inwestycje

- Niektórzy rozmówcy wskazywali, że plany zagospodarowania przestrzennego w wielu miejscach są skupione na budownictwie mieszkaniowym, co przekłada się na brak gruntów na inwestycje przemysłowe.

Nierówne standardy obsługi i zróżnicowane zasoby finansowe w Specjalnych Strefach Ekonomicznych (SSE)

- Nie wszystkie strefy ekonomiczne oferują jednakowy standard usług doradczych czy finansowych. Renomę w oczach inwestorów zagranicznych zyskały szczególnie strefa wałbrzyska, katowicka i łódzka.

”

Mamy problem z kupnem odpowiednich gruntów - to bariera w procesach inwestycyjnych (...) Kluczową kwestią jest tu przygotowanie planów inwestycyjnych. To zadanie dla specjalnych stref ekonomicznych i gmin, bo plany zagospodarowania przestrzennego, o których wiele się teraz mówi, uwzględniają przede wszystkim budownictwo mieszkaniowe. Rozwój przemysłu i inwestycje przemysłowe są tu na drugim planie, co z pewnością stanowi barierę dla wielu przedsiębiorców, szczególnie tych, którzy mają dalekosiężne plany i chcą inwestować.

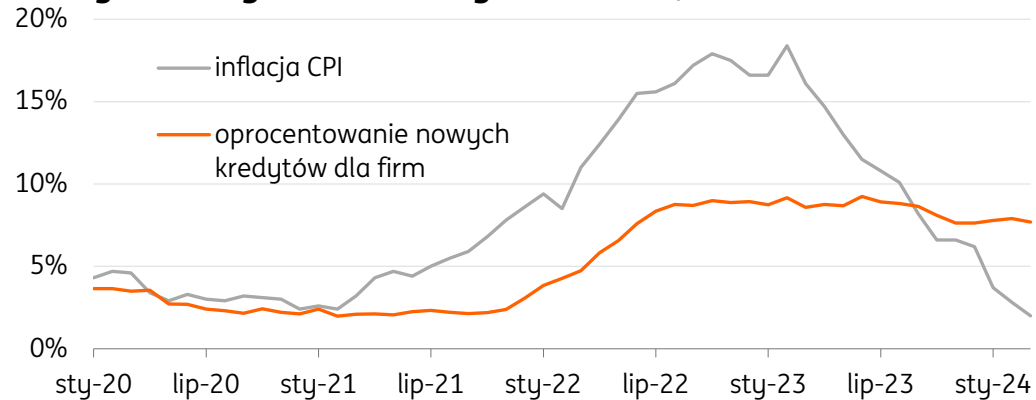
Dotyczy to zwłaszcza tego tradycyjnego przemysłu, bo nowe branże, takie jak np. IT, nie wymagają takiej infrastruktury produkcyjnej i nie potrzebują terenów inwestycyjnych. Do tego dochodzą kolejne **trudności z pozyskiwaniem niezbędnych pozwoleń na budowę, uzbrajaniem terenu...** Te procesy są długotrwałe i pochłaniają wiele energii i środków.

Janusz Komurkiewicz
członek zarządu, Fakro

Podwyższone koszty realizacji inwestycji i podwyższone koszty finansowania

Inflacja CPI (r/r) i średnie oprocentowanie nowych kredytów bankowych dla firm, w %

Źródło: GUS i NBP.

” Ograniczenie możliwości finansowania działalności samorządów przełożyło się na **utrudniony dialog z władzami mniejszych miejscowości** w kwestii lokalizacji inwestycji na ich terenach (...).

W ostatnich latach polityka rządu skupiała się na **promowaniu firm kontrolowanych przez Skarb Państwa oraz na MŚP**. Nie było jednak stymulatorów, które zachęcałyby małe i średnie firmy do rozwoju, raczej działania nakierowano na poprawę ich marżowości.

Aby skłonić polskich przedsiębiorców do większej aktywności inwestycyjnej, **naależy działania rządu skierować na promowanie inwestycji**. A zatem: nie dotacje do kosztów zatrudnienia w MŚP, ale dotacje do inwestycji, głównie związanych z efektywnością energetyczną, Zielonym Ładem.

Marek Piątkowski
wiceprezes, Bewa

Podwyższone stopy procentowe

- Zdecydowane podwyżki stóp procentowych NBP, zapoczątkowane pod koniec 2021 roku, były nieuniknione - w reakcji na presję popytową w gospodarce po pandemii oraz jako instrument ograniczający rozlewanie się wysokich cen energii na inne ceny w gospodarce.
- Stroma dezinflacja od początku w 2023 roku pozytywnie rokuje w kwestii złagodzenia polityki pieniężnej, choć utrzymująca się wciąż presja inflacyjna uzasadnia ostrożne podejście - wedle reguły „stopy wyżej na dłużej”, stosowanej przez wiodące banki centralne na świecie.

” Istotnie wyższe są sumy potrzebne na inwestycję, a z drugiej strony - mamy **spowolnienie**, które powoduje, że dostępnych środków jest mniej. Dodatkowo **wysokie koszty finansowania** kredytów inwestycyjnych ograniczają także wielkość kwot, które firmy mogą w ten sposób pozyskać.

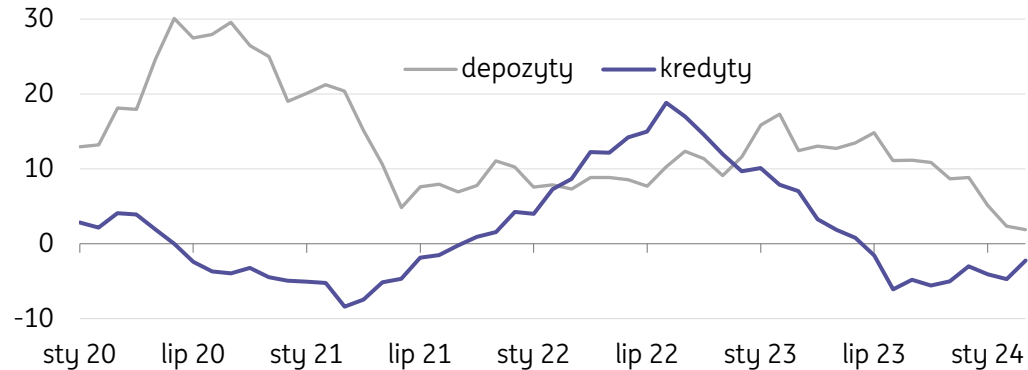
Mamy zatem **nożyce**: koszt pozyskania kapitału istotnie rośnie, wpływając na mniejszą dostępność środków, ale rośnie też koszt inwestycji, również negatywnie wpływając na możliwości firm (...). Myślę, że politycy sami są trochę w pułapce... Nie mogą dopuścić do kolejnego wzrostu inflacji, ale trochę duszą w związku z tym gospodarke.

Robert Stobiński
wiceprezes, Amica

Mrożenie rodzimego kapitału, obawy przed inwestycjami w rozwój. Lokaty w instrumentach finansowych

Depozyty i kredyty bankowe przedsiębiorstw, zmiana r/r, w %

Źródło: NBP, podaż bilansowa, szeregi surowe.

Jest źle, że pieniądze leżą na kontach, bo wysoka inflacja zjada ich wartość.

Ale - mimo wszystko - to rezerwa na możliwe jeszcze gorsze czasy, więc wybór jest dobry. Zarazem trudno oczekiwać, by pieniądze gromadzone "na kupce" uruchamiać w inwestycje w niepewnych warunkach (...)

Ale jest jeszcze jedna sprawa... **Wiele osób – mówię o konsumentach, a przedsiębiorcy są ich częścią - po prostu przyjęło postawę konsumpcyjną, nie ma już ambicji zdobycia świata.** Taka postawa się już nie zmieni, bo Polacy zaczęli żyć w miarę normalnie - jak na Europę; ba!, często lepiej niż w wielu krajach zachodnich, bo u nas jest taniej i więcej przestrzeni. Korzystamy z tego, konsumujemy i to może być hamulcem szybszego inwestowania i rozwoju gospodarki.

Radostaw Koelner
prezes, Rawlplug

Czynniki indywidualne i sektorowe

- Przedstawiciele firm z reguły uznawały powstrzymanie się przed inwestycjami jako specyfikę indywidualną czy sektorową. Niektórzy twierdzili, że zamrażanie pieniędzy jest sprzeczne z istotą biznesu.
- W niektórych branżach brak reakcji oznaczałby jednak wypadnięcie z rynku. Tak było np. w portach - w kontekście wzrostu popytu na przewozy i konieczności wyprzedzania trendów rynkowych.
- W obliczu perturbacji w łańcuchach dostaw, niektóre firmy były zmuszone zamrozić większe środki w kapitale pracującym (zakupy na wszelki wypadek), co ograniczyło przestrzeń do finansowania inwestycji.

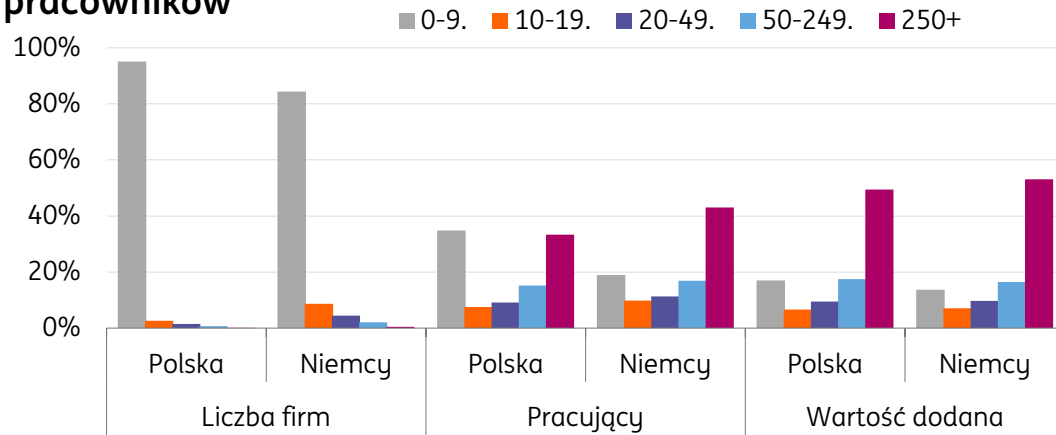
Część przedsiębiorców decydowała się na przechowanie wolnych środków w instrumentach finansowych

- Niepewność i ryzyka związane z nieprzewidywalnością prawa skłaniała część firm do mrożenia środków w instrumentach finansowych. Oznaczało to z reguły niższą stopę zwrotu, ale przy niższym ryzyku.
- Nasi rozmówcy wskazywali, że kapitał mogły zamrażać przedsiębiorstwa o stabilnym rozwoju, czekając na rozwój sytuacji i planując inwestycje w przyszłości. Takie wyjaśnienie oznaczałoby raczej czasową hibernację niesamowitego ducha przedsiębiorczości w polskich firmach, a nie trwałą zmianę postawy na bardziej asekuracyjną i pro-konsumpcyjną.
- Niektórzy rozmówcy sugerowali, że polskie firmy mogły inwestować w nieruchomości za granicą.

Bariery strukturalne: mniejsza skłonność do inwestycji w MŚP, w tym w firmach rodzinnych

Udziały firm w liczbie firm, pracujących i wartości dodanej w Polsce i Niemczech, wg liczby pracowników

Źródło: Eurostat. Dane dla 2020 roku.

Firmy rodzinne są generalnie mniej skłonne do inwestycji niż korporacje

- Niektórzy rozmówcy upatrują duży udział firm MŚP, w tym rodzinnych, jako czynnik wyjaśniający niższą stopę inwestycji (np. Eurowafel, Amica). W porównaniu z dużymi firmami, przemawiają za tym następujące czynniki:
 - ograniczony dostęp do kapitału (wysokie koszty finansowania)
 - wysokie podatki i koszty pracy
 - bariery biurokratyczne
 - mniejsza skłonność do podejmowania ryzyka
 - ograniczone zasoby na badania i rozwój (B+R).
- Wśród czynników, które mogłyby zmienić sytuację zapytani wymieniają:
 - ułatwienie dostępu do finansowania
 - zmniejszenie biurokratyzacji biznesu
 - wsparcie w postaci doradztwa biznesowego, nawiązywaniu kontaktów, współpracy z jednostkami B+R
 - promowanie kultury przedsiębiorczości.

” Z wywiadów z przedsiębiorcami wynika, że **polskie firmy w poszukiwaniu pieniędzy na inwestycje w 70 proc. przypadków polegają na środkach własnych**, a w 11 proc. - na pożyczkach, kredytach i leasingu. Oznacza to, że rzadko korzystają z emisji akcji czy obligacji. Głównym tego powodem jest - jak wspominałem - **płytki i mało płynny rynek papierów wartościowych (...)**.

Niemieckie MŚP są bardzo zorientowane na działalność międzynarodową. Dochody z globalnej działalności są zaś tradycyjnie przeznaczane na inwestycje w Niemczech. Większość polskich MŚP to firmy rodzinne, które założono po 1989 roku. Miały one mniej czasu na rozwój i budowanie zasobów.

Lars Gutheil
prezes, Polsko-Niemiecka Izba Handlowa (AHK Polska)

” Wydaje mi się, że w tej kategorii przedsiębiorstw [MŚP] ludzie podejmują bardzo racjonalne decyzje. **Jeżeli mają wahania, co do tego, co się będzie działo z "warstwą legislacyjną", to automatycznie są mniej chętni do prowadzenia inwestycji** niż duzi gracze, bo bezpośrednio muszą ryzykować swój kapitał. Niestety, niektóre działania rządu PiS-u były pewnie społecznie słuszne, ale **ktoś pominął na przykład dramatyczny wpływ wzrostu wynagrodzeń minimalnych na małe i średnie przedsiębiorstwa...**

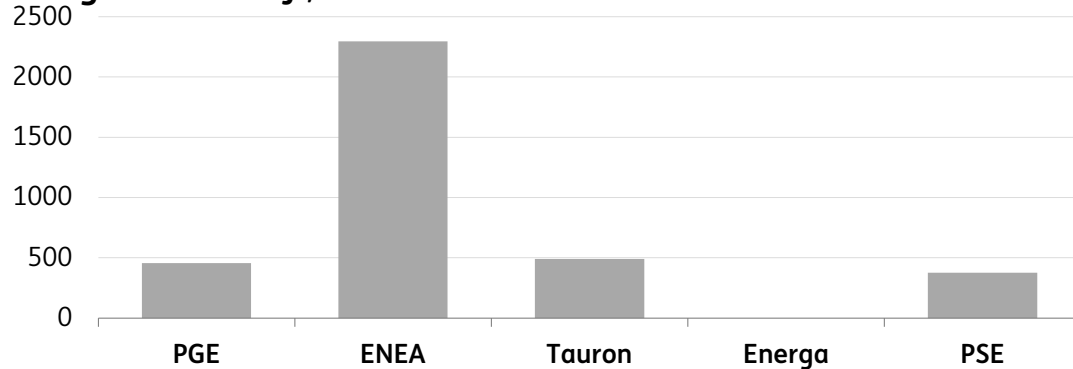
Te firmy nie są w stanie podnieść cen tak mocno, jak zmieniają się wynagrodzenia. A w ciągu trzech czy czterech lat urosły one prawie o 100 procent. Skompensowanie tego komponentu w kosztach firmy stało się bardzo trudne - zwłaszcza, kiedy **dobędą do tego także ogromny wzrost kosztów energii.**

Robert Stobiński
członek zarządu, Amica

Barierzy strukturalne – stan sieci energetycznych

Wolne moce przyłączeniowe na 2024 rok dla nowych instalacji, w MW

Źródło: dane operatorów, sierpień 2023 r.

” Dla nas bariery inwestycyjne to na pewno **brak stabilności i przewidywalności programów wspierających prosumentów**, ale też nieobecność docelowego rozwiązania w sprawie cen zakupu nadwyżkowej energii elektrycznej, produkowanej przez prosumentów. Brakuje korzystnych programów wsparcia MŚP w kwestii inwestycji w OZE. Naszym zdaniem takie programy powinny powstać, bo dobrze byłoby wykorzystywać w pierwszej kolejności możliwości budowy lokalnych tego rodzaju źródeł energii, u odbiorców energii - i tak oszczędzać na rozbudowie sieci.

Pracujemy na rynku OZE, więc oczywiście wiemy, że **barierą rozwoju OZE jest stan sieci dystrybucyjnych**, co owocuje odmowami wydawania warunków przyłączenia. Dla takiego jak my dostawcy urządzeń i usług na rynek OZE stan sieci to przeszkoda w rozwoju biznesu. Uważamy, że zakończenie tzw. mrożenia cen energii - wraz z upływem pierwszego półrocza 2024, z zachowaniem wsparcia najuboższych odbiorców energii - to dobra decyzja. **Zamrożenie cen na pewno spowolniło tu rozwiązania rynkowe.**

Jarosław Bogacz
wiceprezes, KENO

Niedoinwestowanie w sieci elektroenergetyczne barierą dla OZE

- Firmy i gospodarstwa domowe mocno zareagowały na czasową dostępność wsparcia rządowego (program Mój Prąd) czy szok energetyczny w 2022 roku, którym towarzyszyły obawy nie tylko o cenę energii, ale także o nieprzerwane dostawy.
- Ale możliwości dalszej ekspansji OZE zostały zablokowane przez brak możliwości przyłączy do istniejących sieci energetycznych. Przykładowo: latem 2023 r. operatorzy sieci przesyłowych (PSE) i dystrybucyjnych (PGE, ENEA, Tauron, Energa) ogłosili, że na 2024 r. łączne moce przyłączeniowe wynosiły niespełna 4 GW. Dla porównania: łączna skala odmów przyłączenia do sieci sięgała wówczas 66 GW!

” **Najbliższe lata to niewątpliwie czas dla inwestycji w infrastrukturę energetyczną.** Uważam, że jako państwo mamy ogromne zapóźnienia w tej kwestii. Są i będą budowane wielkoskalowe projekty **OZE** wraz z **akumulatorami** energii. Rozpocznie się budowa pierwszej **elektrowni jądrowej**. Musi nastąpić zasadniczy rozwój sieci elektroenergetycznej. Realizowane będą również **kolejne elektrownie gazowe**.

Ambicją Powen-Wafapomp jest udział w budowie bloków energetycznych, również tych **jądrowych** (...). Brakuje zdecydowanego wsparcia instytucji rządowych dla polskich przedsiębiorstw, które mogłyby uczestniczyć w budowie polskiej elektrowni jądrowej.

Ten błąd popełniono już przy okazji projektów offshore'owych energetyki wiatrowej. Były wielkie zapowiedzi, a ostatecznie **wygląda na to, że udział polskich przedsiębiorstw nie przekroczy 10 proc. inwestycji...**(...).

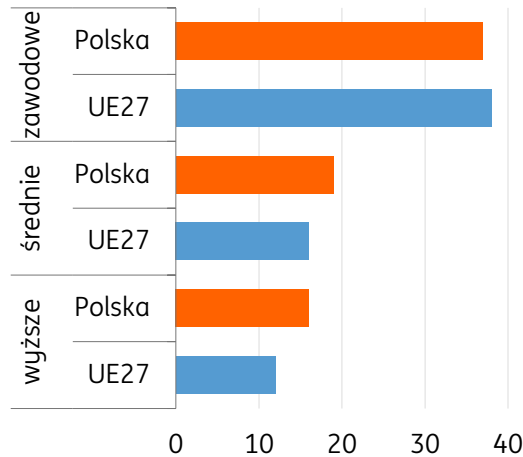
Na pewno istotne będą inwestycje w nowoczesną, niskoemisyjną energetykę. To kluczowe zadanie, **jeśli nie chcemy mieć najdroższej energii** elektrycznej w całej Unii Europejskiej.

Piotr Kańtoch
dyrektor ds. rozwoju, Powen-Wafapomp

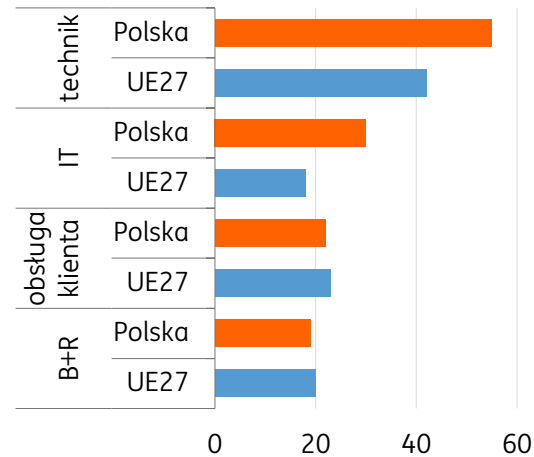

Niedopasowanie na rynku pracy wynikające z jakości systemu edukacji

Zatrudnienie z jakimi poziomami wykształcenia sprawia Pana firmie największe trudności?, w %

Czy Pana firma boryka się z niedoborem wykwalifikowanej siły roboczej w przypadku takich stanowisk?, w %

Źródło: Eurobarometr Flash 537, MŚP i niedobór wykwalifikowanej siły roboczej. Badanie IX-X' 2023.

” Kluczowa dla aktywizacji inwestycji jest zmiana systemu edukacji. Świeżo upieczeni absolwenci mają różne umiejętności, znają języki obce, ale brakuje im zdolności do pracy zespołowej czy zmagania się z wyzwaniami.

Uniwersytety nie uczą kwalifikacji miękkich, które potrzebne są w dzisiejszym otoczeniu biznesowym. Polski system edukacyjny dobrze przygotowuje do realizacji prostszych zadań, ale do bardziej złożonych, kreatywnych ról potrzebny jest nowy, szerszy zestaw umiejętności.

Paweł Panczyj
członek zarządu, dyrektor do spraw strategii i rozwoju, ABSL

Niedobór wykwalifikowanych pracowników wymusza optymalizację w firmach

- Badanie Eurobarometr wskazuje, że polskie firmy MŚP, podobnie jak unijne, mają największy problem z zatrudnieniem osób z wykształceniem zawodowym, na stanowiskach techników czy ekspertów IT.
- Bariera dostępu do pracowników skłania do optymalizacji procesów w celu poprawy wydajności istniejących pracowników. Wzrasta wówczas techniczne uzbrojenie pracy.

” Przez lata polskie firmy konkurowały niskimi kosztami pracy. Teraz pozostało miejsce dla tych, którzy potrafią zwiększać wydajność i optymalizować procesy. (...) Koniec biznesu w Rosji czy Białorusi zmotywował nas do większej aktywności w Azji - w krajach takich jak Kazachstan, Uzbekistan czy Indie.

Piotr Kańtoch
dyrektor ds. rozwoju, Powen-Wafapomp

” Według badań, w grudniu ubiegłego roku do 31 proc. zmalał odsetek firm budowlanych, które w niedoborze pracowników upatrywały barierę rozwoju. Ale długoterminowo rynek pracy jest gigantycznym wyzwaniem - zarówno z powodu zmian demograficznych, jak też oczekiwań wzrostu wynagrodzeń. Bezsprzecznie płace u nas powinny rosnąć, zgodnie ze wzrostem wydajności pracy, by zachować konkurencyjność. Ale na tym tle rodzą się kolejne problemy.

Bolączką w budownictwie pozostaje oczekiwanie zamawiających, by skracać czas realizacji kontraktów. Technicznie nie zawsze jest to możliwe. To wymusza pracę dłuższą niż 8 godzin dziennie, wraz z sobotami, co staje się barierą dla pracowników w naszej branży. Coraz częściej wskazują na potrzebę zachowania odpowiedniego balansu między życiem zawodowym a prywatnym.

Artur Popko
prezes, Budimex

Biznes dostrzegał także pozytywne, choć nieliczne, rozwiązania sprzyjające inwestycjom

Czynniki sprzyjające inwestycjom w ostatnich latach						Σ
Estoński CIT	•	•	•	•	•	5
Wsparcie finansowe PFR	•	•	•	•	•	5
Bezpieczeństwo energetyczne po ataku Rosji na Ukrainę	•	•				2
Przepisy dotyczące fundacji rodzinnej	•	•				2
Działanie Specjalnych Stref Ekonomicznych	•	•				2

Źródło: Ocena ekonomistów ING Banku Śląskiego na podstawie wywiadów z firmami i izbami.

Nasze przedsiębiorstwa ściśle współpracują ze specjalnymi strefami ekonomicznymi - w szczególności dlatego, że zostały one rozszerzone na cały kraj.

Przyjmowaliśmy w Polsce delegacje przedstawicieli włoskich regionów, które również chciałyby wprowadzić takie rozwiązania jak nad Wisłą. Katowicka czy Łódzka Strefa Ekonomiczna znajdują się na pierwszych miejscach w wielu europejskich rankingach.

Elisabetta Caprino

dyrektorka zarządzająca, Włoska Izba Handlowo-Przemysłowa w Polsce

Niektóre firmy dostrzegały pozytywne rozwiązania proinwestycyjne

- Tzw. estoński CIT jest oceniany pozytywnie przez niektórych rozmówców. Rozwiązanie to zachęcało do reinwestowania zysków w swoim przedsiębiorstwie.
- Niektórzy rozmówcy pozytywnie oceniali wsparcie finansowe PFR w czasie pandemii i zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego tuż po ataku Rosji na Ukrainę.
- Pozytywnie oceniane są również regulacje dotyczące fundacji rodzinnej, które ułatwiają sukcesję w firmach rodzinnych. Izba włoska ma pozytywne doświadczenia we współpracy ze specjalnymi strefami ekonomicznymi w Polsce

Przedsiębiorstwa logistyczne upatrują swoje szanse w projekcie CPK

- Firmy sektorów Transport-Spedycja-Logistyka (Rohlig Suus), producenci taboru kolejowego (Alstom) czy firmy włoskie widzą duże szanse dla rozwoju swojego sektora w projekcie CPK.

Nadzieje na odwrócenie trendu

w inwestycjach w latach 2024/25

Nadzieje na ożywienie inwestycji w Polsce. Poprawa wizerunku, odblokowanie funduszy UE, transformacja energetyczna i nearshoring

Nadzieje na odwrócenie trendu w inwestycjach w latach 2024/25																		Σ	
Poprawa wizerunku kraju wśród inwestorów zagranicznych	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	19
Odblokowanie funduszy unijnych	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	19
Transformacja energetyczna	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•							13
Odbicie inwestycji 2024/2025	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•							13
Bez odbicia inwestycji 2024/2025	•	•	•	•	•	•	•	•											8
Nearshoring/Friendshoring	•	•	•	•															4
Racjonalizacja zarządzania spółkami Skarbu Państwa	•	•																	2
Liberalizacja gospodarki	•	•																	2
Przyjęcie euro w Polsce	•	•																	2
Wsparcie zakupów konsumenckich	•	•																	2

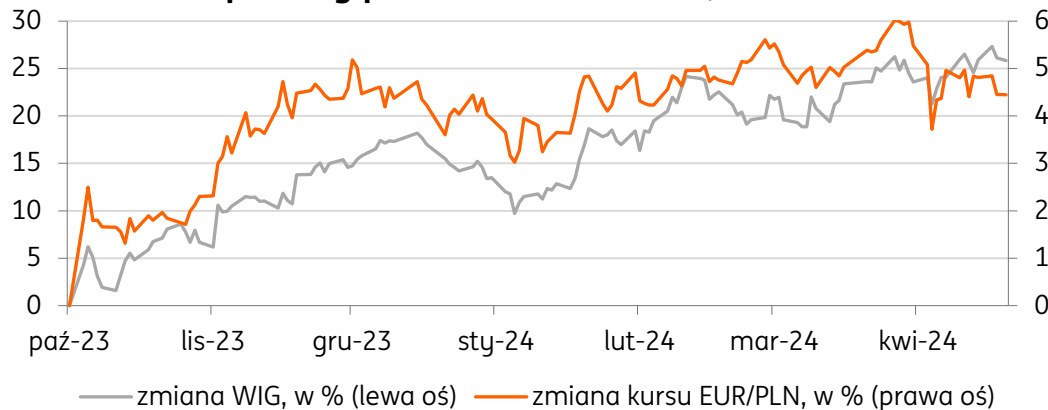
Liczba kropek oznacza liczbę rozmówców, którzy wymienili dany obszar.

Źródło: Ocena ekonomistów ING Banku Śląskiego na podstawie wywiadów z firmami i zagranicznymi izbami handlowymi.

Poprawa wizerunku Polski wśród inwestorów zagranicznych

Zmiana indeksu giełdowego WIG i kursu EUR/PLN od połowy października 2023 r., w %

Źródło: MacroBond. Wzrost kursu EUR/PLN oznacza aprecjację złotego.

Wzrost wycen polskich aktywów i kursu złotego świadczy o lepszym postrzeganiu polskiej gospodarki przez inwestorów zagranicznych

- Reakcja uczestników rynku finansowego często wyprzedza procesy gospodarcze, ale niekiedy ma charakter krótkoterminowy, spekulacyjny.
- Wzrost wartości złotego w ostatnich miesiącach jest związany z odblokowaniem napływu środków unijnych, a wzrost wartości WIG dyskontuje spodziewaną poprawę ogólnego otoczenia prawno-podatkowego dla biznesu.
- Choć większość naszych rozmówców pozytywnie ocenia zmiany wizerunku Polski na świecie, to jednak wielu z nich pozostaje ostrożnie optymistyczna, jeśli chodzi o możliwość przełożenia tylko lepszego postrzegania na aktywność inwestycyjną.

” Chciałbym, by na tych m.in. sprawach skupił się nowy, koalicyjny gabinet. By np. **ograniczył nadmiar przepisów**, często idiotycznych dla przedsiębiorcy. By **ograniczył monopole państwowe**, jak na rynku energetycznym. By zlikwidował patologie i dyktat klik urzędniczych, które - dysponując olbrzymimi zasobami państwowymi - potrafią je roztrwonić.

Radostaw Koelner
Rawlplug S.A., prezes

” Poprawa percepcji Polski na arenie międzynarodowej - zarówno pod względem politycznym, jak i gospodarczym - może mieć znaczący wpływ na przyciągnięcie zagranicznych inwestorów prywatnych, w tym tych zainteresowanych bezpośrednimi inwestycjami zagranicznymi (BIZ).

Wizerunek kraju stabilnego, otwartego na współpracę i przyjaznego biznesowi, pozostaje kluczowym czynnikiem, który inwestorzy biorą pod uwagę przy podejmowaniu decyzji o lokowaniu kapitału.

Marcin Wnętrzak,
współwłaściciel, Eurowafel

” **Dziś mamy nowe otwarcie. To, że wymiana handlowa między Polską a Niemcami jest korzystna dla obu stron**, i że jesteśmy silnie powiązani gospodarczo, znowu postrzega się jako walor a nie jako przeszkodę... To będzie istotny impuls dla rozwoju inwestycji w Polsce (...)

Globalny klimat dla Polski jest bardzo dobry. Polska to świetny kraj do reshoringu. Znakomicie nadaje się do tego, żeby lokować tu inwestycje z Dalekiego Wschodu.

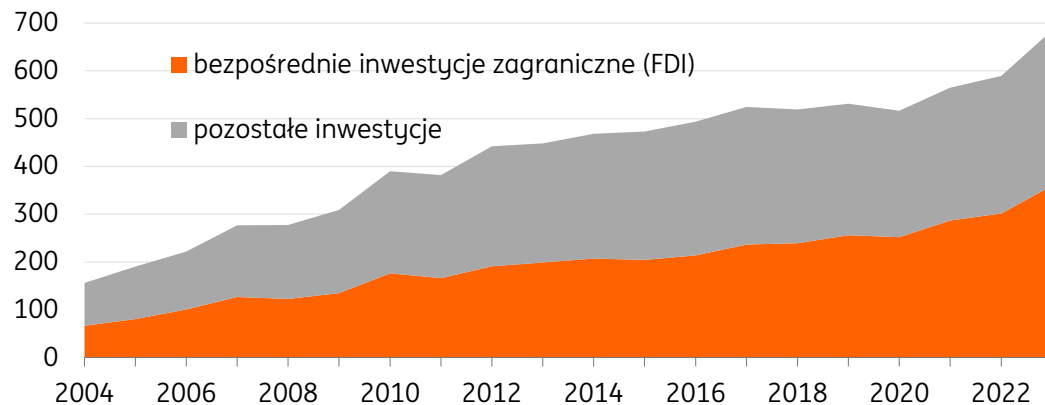
Ważne jest także to, że im więcej zaangażowania Zachodu w Polsce, tym większe zabezpieczenie również na wypadek militarnego zagrożenia naszego kraju.

Marek Staszek
prezes, DB Cargo Polska

Pozytywna zmiana wizerunkowa powinna zwiększyć zainteresowanie firm globalnych

Skumulowana wartość inwestycji zagranicznych w Polsce (mld EUR)

Źródło: Eurostat.

” W badaniu przeprowadzonym w ubiegłym roku przez Niemieckie Izby Handlowe za Granicą (AHK) w 16 krajach, **Polska zajęła pierwsze miejsce jako preferowana lokalizacja inwestycji. Szczególnie doceniono zalety wspólnego rynku europejskiego, dobrą sieć dostawców oraz wysoki poziom kwalifikacji na rynku pracy.** O zainteresowaniu niemieckich przedsiębiorców świadczą również fakt, że dwie największe inwestycje zrealizowane przy wsparciu PAIH w 2023 r. to projekty niemieckiego inwestora.

Reorganizacja łańcuchów dostaw ma również pozytywny wpływ na zainteresowanie Polską jako preferowaną lokalizacją dla **nearshoringu czy friendshoringu** - bezpiecznym miejscem prowadzenia działalności biznesowej. Doceniono między innymi zalety bliskości geograficznej rynku, korzyści logistyczne oraz dostęp do wykwalifikowanych pracowników.

Lars Gutheil
prezes, Polsko-Niemiecka Izba Handlowa (AHK Polska)

Pozytywna percepcja kraju dobrze rokuje dla napływu inwestycji zagranicznych

- Pozytywna percepcja kraju jest pomocna w przyciąganiu inwestycji zagranicznych. Do końca 2023 roku, do Polski napłynęło prawie 700 mld euro inwestycji zagranicznych, z czego połowa w postaci inwestycji bezpośrednich.
- Polska ma unikatowe położenie geograficzne do odgrywania roli pomostu w Europie, przez bliskość wschodu kontynentu i mocne więzy strategiczne i polityczne z USA, które mogą być magnesem dla większego zaangażowania firm amerykańskich w Polsce. Przykładem strategicznego wyboru Polski jako dobrego miejsca dla inwestycji jest inwestycja Intela w Miękini koło Wrocławia, ogłoszona już po wybuchu rosyjskiej wojny w Ukrainie.

” Polska jest cały czas krajem o dynamicznie rozwijającej się gospodarce, dużym rynkiem z mocną pozycją w NATO i Unii Europejskiej. **W naszym kraju inwestują najwięksi globalni gracze jak PepsiCo, Intel czy Daimler Chrysler.**

Artur Popko
Budimex, prezes

” Pamiętam, że kiedy wybuchła pełnoskalowa wojna w Ukrainie, mieliśmy mieć duże wydarzenie z branży motoryzacyjnej. Wtedy nie pojawił się żaden włoski przedsiębiorca - z obawy, że ten konflikt może eskalować... Ale **teraz biznes jest już przyzwyczajony do działań w nowych realiach**.(...).

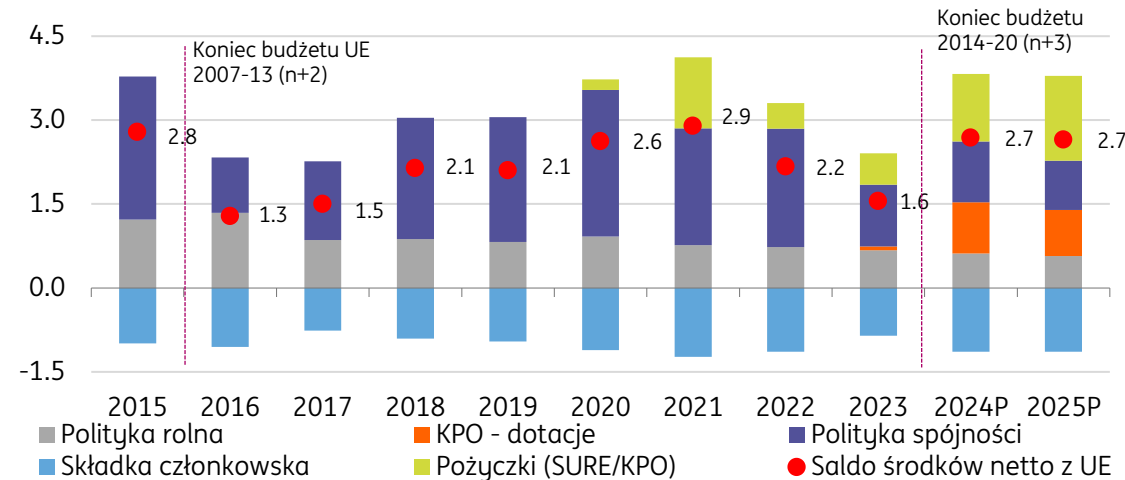
Usłyszałam już **zapowiedzi od niektórych firm włoskich, że chcą reinwestować w Polskę znaczne sumy.** W horyzoncie pięciu lat można założyć, że liczba nowych inwestycji się powiększy.

Elisabetta Caprino
dyrektorka zarządzająca, Włoska Izba Handlowo-Przemysłowa w Polsce

Odblokowanie unijnych środków, w tym z Krajowego Planu Odbudowy (KPO)

Napływ środków unijnych netto do Polski, w %PKB

Źródło: MF, NBP, prognozy ING.

” Wsparcie inwestycji rozwojowych przez rządy nie powinno polegać tylko na tym, że dostarczą nam gotówkę, za którą trzeba zapłacić wysokim oprocentowaniem. Moim zdaniem **ważniejsze są programy grantowe**, wspomagające wybrane kategorie inwestycji czy też inwestycje w wybrane kategorie rozwiązań innowacyjnych.

Robert Stobiński
członek zarządu, Amica

” Ważna jest **weryfikacja i aktualizacja programów dotacyjnych pod kątem bieżących wyzwań i potrzeb**, przed którymi stoi nasza gospodarka i przedsiębiorstwa. Warto też pomyśleć o zagranicznej promocji Polski pod kątem zmian, jakie zachodzą w naszym kraju, stabilizacji gospodarki, w tym regulacji prawno-podatkowych.

Kamil Jedynak,
prezes, OT Logistics

Prognozujemy napływ środków unijnych netto: 2,7% PKB w 2024 r.

- Odblokowanie funduszy unijnych z nowej perspektywy finansowej 2021-27 i KPO stanowi solidne wsparcie dla wzrostu gospodarczego i ocen wiarygodności kredytowej Polski na świecie, co wielokrotnie sygnalizowały agencje ratingowe. Bez przełamania impasu w relacjach z UE Polska ryzykowała istotnym spadkiem napływu środków br., który jest rokiem przejściowym między zakończeniem starej a rozpoczęciem nowej perspektywy finansowej.
- Prognozujemy napływ środków unijnych netto, w tym pożyczek, rzędu 2,7% PKB w tym roku; w negatywnym scenariuszu alternatywnym, napływ netto mógłby być bliski zera. W strukturze środków dużą rolę będą odgrywać pożyczki z KPO, relacja dotacji do pożyczek w KPO wynosi 42:58. Nasi rozmówcy wyraźnie preferują środki bezzwrotne z UE.
- Już w tym roku, KPO ułatwi zaspokojenie wysokich publicznych potrzeb pożyczkowych i zarządzanie płynnością budżetową, duże wypłaty będą stopniowo wykorzystane na projekty. Jednakże wpływ funduszy unijnych na PKB, w szczególności na inwestycje, opóźni się do 2025 i 2026 roku. Wynika to z około 2 lat spóźnienia w implementacji KPO, z renowacji planu przez nowy rząd oraz aktualizacji polityki i inwestycji w ramach KPO.

” Może nowa władza **odblokuje środki unijne**. Poza tym ważne byłoby **uproszczenie procedur**. Tak, aby przedsiębiorcom po prostu łatwiej było funkcjonować na rynku (...).

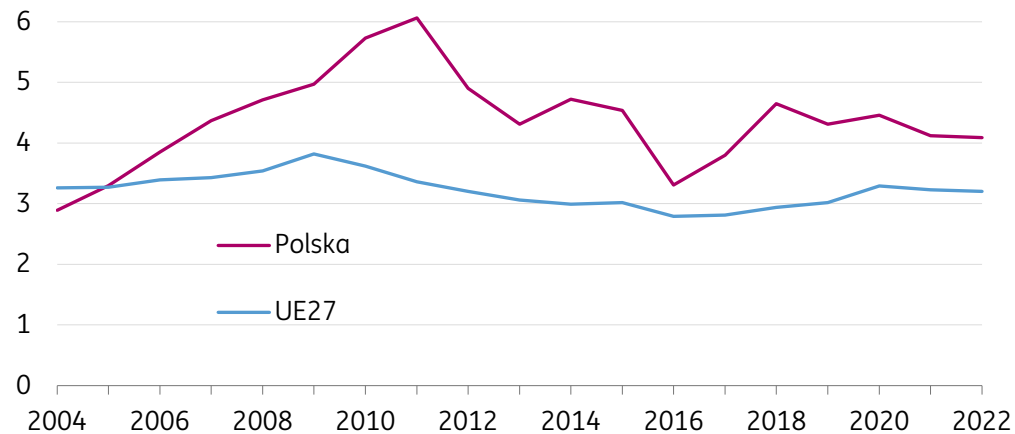
Generalnie rzecz biorąc: **państwo powinno być odpowiedzialne za infrastrukturę, w tym za sieci przesyłowe czy linie kolejowe**. Bardzo też ważne, żeby więcej było wolności gospodarczej.

Mariusz Ornat
właściciel i prezes, Eko-Plus

Fundusze unijne będą wsparciem dla inwestycji, ale skutkiem ubocznym może być wzrost cen ze względu na „krótką datę ważności” KPO

Inwestycje publiczne w Polsce i UE 27, w % PKB

Źródło: Eurostat.

Jestem zdecydowanym przeciwnikiem tego typu instrumentów w postaci nagłego zastrzyku pieniędzy. To spowoduje znaczce podniesienie cen usług.

Będziemy mieli wielkie szczęście jeśli np. firma budowlana pozostanie zainteresowana podjęciem rozmów.

Uważam, że to rozbija gospodarkę, a nie rozwija... Dlatego my wykorzystujemy ostatni moment i teraz korzystamy z dostępności dobrych firm budowlanych w akceptowalnych przez nas widełkach cenowych. Budujemy teraz, dopóki tego rynku nie obejmie chaos cenowy.

Tomasz Wolk-Jankowski
prezes, BMZ Poland

Środki unijne podbiją stopę inwestycji publicznych. Już to kiedyś przerabialiśmy

- Ponad 10 lat temu Polska doświadczyła kumulacji inwestycji publicznych w związku z przygotowaniem do EURO 2012; wskutek krótkiego okresu wdrożenia KPO (formalnie do końca 2026 roku) sytuacja może się powtórzyć. Miałoby to wpływ na wzrost cen, dostępność pracowników, terminowość prac budowlanych.
- Dlatego menedżerowie biznesu mają obawy o skutki uboczne kumulacji wydatków, finansowanych ze środków unijnych oraz wątpliwości, czy środki z KPO kierowane dla firm MŚP rzeczywiście trafią na projekty rozwojowe.
- Spodziewamy się jednak, że nowa Komisja Europejska, która zostanie powołana po wyborach europejskich w czerwcu br., najprawdopodobniej zdecyduje się na wydłużenie okresu wykorzystania KPO - ze względu na opóźnienia w wielu krajach UE. Poruszamy tę kwestię w następnym rozdziale o ryzykach dla inwestycji.

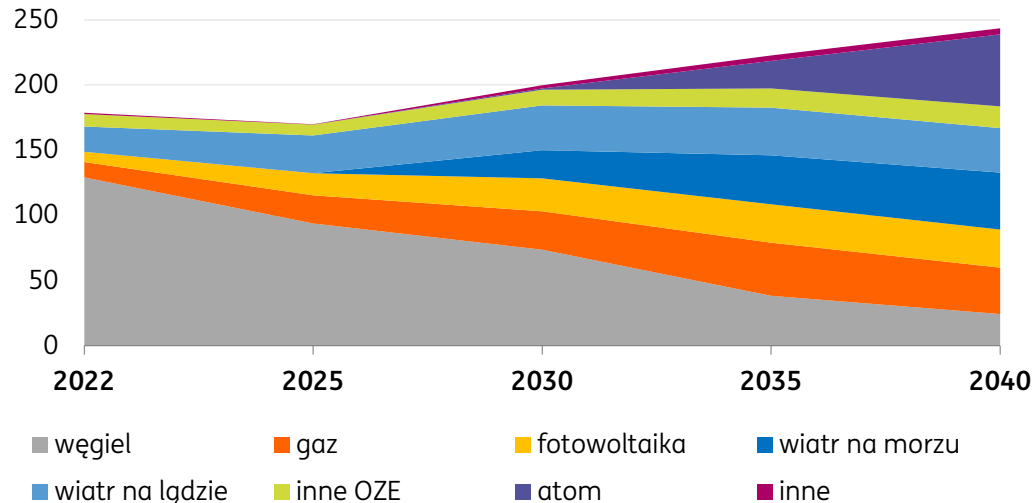
Inna sprawa, czy dystrybucja euro z KPO nie będzie proinflacyjna (jak wskazują podobne przykłady z innych krajów). Sposób „rozdawnictwa” dla większości MŚP jest taki, że w dużym stopniu te darowane pieniądze wykorzystują one nie na cele inwestycyjne i rozwoju, lecz jako zastrzyk gotówki, krótkookresowy stymulator działalności.

Radostaw Koelner
prezes, Rawlplug S.A.

Transformacja energetyczna dźwignią dla inwestycji i konkurencyjności gospodarki

Prognoza rocznej produkcji energii elektrycznej do 2040 r., według źródła, TWh, scenariusz wyjściowy

Źródło: strona internetowa MKiŚ, czerwiec 2023. Scenariusz do prekonsultacji KPEiK/PEP 2040.

W ramach zielonej transformacji na podkreślenie zasługują inwestycje w obszarze **elektromobilności, w tym produkcji baterii do pojazdów elektrycznych, w czym Polska jest jednym z globalnych liderów rynkowych**. Rozwinęły się również inwestycje związane z usługami dla biznesu, na przykład informatycznymi. Niektóre podmioty otworzyły w Polsce działy badawczo-rozwojowe.

Lars Gutheil
prezes, Polsko-Niemiecka Izba Handlowa (AHK Polska)

Większość naszych rozmówców liczy, że przyśpieszenie transformacji energetycznej będzie silnym impulsem inwestycyjnym

- Przyśpieszenie transformacji energetycznej w Polsce jest konieczne, aby (a) obniżyć niepewność (wynikającą z wahań globalnych cen paliw), (b) uniknąć wysokich kosztów (wynikających z wysokich cen uprawnień do emisji CO₂) i (c) sprostać wymogom ESG (które trwale pozostaną megatrendem korporacyjnym - z konsekwencjami dla handlu i inwestycji zagranicznych).
- Istotą transformacji pozostają inwestycje w technologie zeroemisyjne w energetyce (OZE i atom), a elektryfikacja jest kanałem dekarbonizacji w transporcie, budynkach czy przemyśle. Technologie zeroemisyjne w energetyce są dojrzałe, sprawdzone i obecnie stosunkowo tanie.

Jeśli nie przyspieszymy transformacji energetycznej i dalej będziemy pozostawać w tyle za wieloma państwami UE, to sukcesywnie pogorszymy konkurencyjność polskich firm i gospodarki. **Transformacja energetyczna wzmacnia rozwój gospodarczy** także dlatego, że oznacza istotny impuls inwestycyjny.

Ważne, aby utrzymywać w ramach procesu transformacji **energetycznej równy dostęp do realizacji inwestycji** - niezależnie od własności zaangażowanych spółek. Musimy pamiętać, że konkurencyjność wszystkich procesów inwestycyjnych w obszarze transformacji może być zapewniona tylko przez udział prywatnego biznesu.

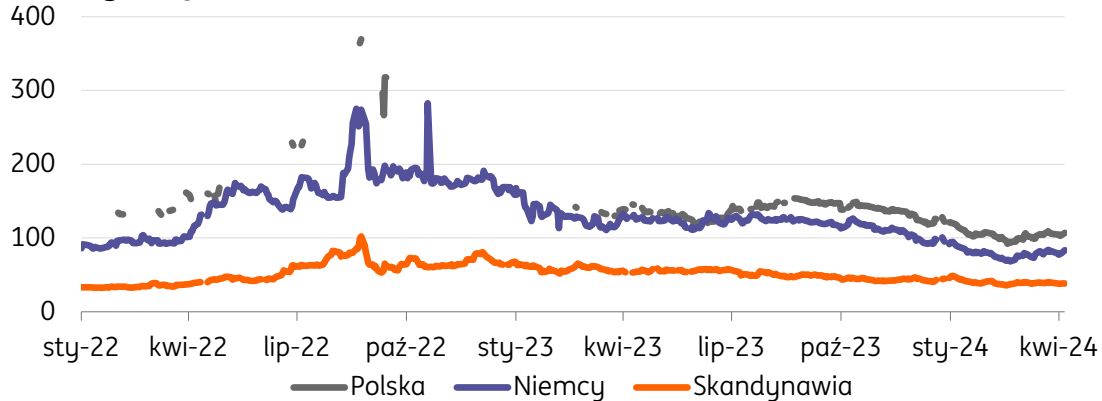
Gdy to zrobimy i będziemy mieli dużo energii z OZE, to ceny energii będą stabilne - oceniam, że mniejsze niż obecnie, ale dojdą koszty magazynowania energii i wyższe koszty usług systemowych. Niemniej, jak wynika z wielu opracowań, **łączne koszty energii w rozwiązaniu "OZE - magazyny energii - elastyczny popyt" będą mniejsze od obecnych kosztów..**

Jarosław Bogacz
wiceprezes, KENO

Dostęp do taniej i zielonej energii (plus redukcja śladu węglowego) jako warunek konieczny w handlu i inwestycjach zagranicznych.

Ceny kontraktów 1Y forward na dostawę energii elektrycznej w 2025 roku (baseload), w euro/MWh

Źródło: Bloomberg.

” Dostępność taniej i „zielonej” energii to dzisiaj bardzo często warunek „sine qua non”, bez którego największe inwestycje nie będą nawet rozpatrywane i - jako Polska - przegramy konkurencję na europejskim i światowym rynku. To zaś oznacza, że jedną z najpilniejszych potrzeb pozostaje przyspieszenie transformacji energetycznej (...).

Przy obecnych trendach rozwojowych zapotrzebowanie na energię elektryczną będzie rosło w szybkim tempie, więc zapewnienie zielonej energii w stabilnej oraz konkurencyjnej cenie, przy jednoczesnej modernizacji sieci dystrybucyjnych i przesyłowych, powinno być naszym absolutnym priorytetem.

Zielone inwestycje, wspierające osiąganie ambitnych celów klimatycznych, na czele z neutralnością emisyjną w 2050 roku w Europie, mają szansę pozyskiwać **finansowanie dla kapitałochłonnych nakładów** inwestycyjnych w postaci środków prywatnych i publicznych.

Robert Chryc-Gawrychowski
prezes, Northvolt Systems Poland

Dostęp do zielonej energii jest warunkiem koniecznym dla inwestorów zagranicznych, zainteresowanych redukcją śladu węglowego w swoich łańcuchach dostaw

- Po normalizacji cen paliw na rynkach światowych w trakcie 2023 r. wróciliśmy do relacji cenowych na rynku energii elektrycznej, które obserwowaliśmy przed wojną. Przy stosunkowo wysokich cenach uprawnień do emisji CO₂, rynkowa cena prądu w Polsce jest wyższa niż w Niemczech czy Skandynawii.
- Northvolt inwestuje w produkcję akumulatorów w Polsce, ale najbardziej energochłonne procesy będą realizowane w Szwecji.
- Redukcja śladu węglowego wymaga także dostosowań sektorowych, jak np. wyższy recykling w branży tekstylnej.

” **Wystarczy wspomnieć o wchodzącym w życie 1 stycznia 2025 r. unijnym obowiązku selektywnej zbiórki tekstyliów**, który ustanawia nakaz zbiórki – obok plastikowych, metalowych czy bio – także tekstylnych odpadów na poziomie każdej gminy. Oznacza to konieczność wprowadzenia oddzielnych pojemników na tekstylia. Termin ten jest bardzo bliski, a na poziomie krajowym nic się w tej kwestii nie dzieje; nie ma prac nad implementacją tych unijnych przepisów do krajowego ustawodawstwa (...).

Strategia UE na rzecz zrównoważonych wyrobów włókienniczych zakłada, że **do 2030 r. tekstylia na rynku unijnym powinny być trwałe i nadające się do recyklingu.**

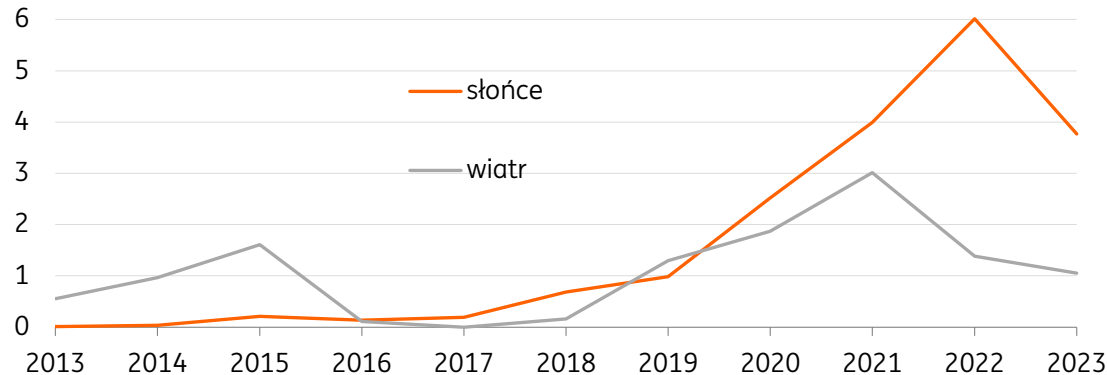
Tu warto dodać, że obecnie tylko 1 proc. tekstyliów na całym świecie poddawanych jest recyklingowi w rozumieniu idei textile-to-textile, która zakłada produkowanie ubrań z ubrań.

Ewa Janczukowicz-Cichosz,
ekspertka ds. zrównoważonego rozwoju, LPP

Inwestycje w OZE wymagają rozbudowy sieci. Chyba że postawimy na magazyny i off-grid

Roczne nakłady w energetykę słoneczną oraz wiatrową w Polsce w latach 2013-23, w mld dol.

Źródło: BNEF.

” Zaczynamy od tego, na co mamy bezpośredni wpływ, tj. od **zmiany zasilania w naszych magazynach i sięgania po źródła OZE** - instalacje fotowoltaiczne, a w przyszłości także biogazownie czy pompy ciepła. Tam, gdzie nie mamy wpływu bezpośredniego na dekarbonizację, będziemy **selektywnie podchodzić do wyboru tych armatorów i firm transportowych**, z którymi możemy podjąć partnerską współpracę w tym zakresie. Są takie firmy i są one otwarte na współpracę.

Sukcesywnie też zachęcimy naszych klientów i podwykonawców, by wspólnie szukać nowych rozwiązań pomagających realizować zieloną transformację w logistyce. Na początku chcemy wdrażać rozwiązania pilotażowe, by później przerodziły się one w działania systemowe.

Polska i cały region CEE staje się jednym z największych producentem akumulatorów litowo-jonowych, które są kluczowym elementem samochodów elektrycznych. Popyt na nie będzie rósł jeszcze silniej, a Słowacja i Węgry odnotowują już znaczące sukcesy w pozyskiwaniu olbrzymich inwestycji m.in. z Chin.

Piotr Iwo Chmielewski
członek zarządu, Rohlig Suus Logistics

Etap prostego rozwoju OZE już się skończył, kolejny wymaga lepszej koordynacji działań regulatora, operatorów sieci i inwestorów

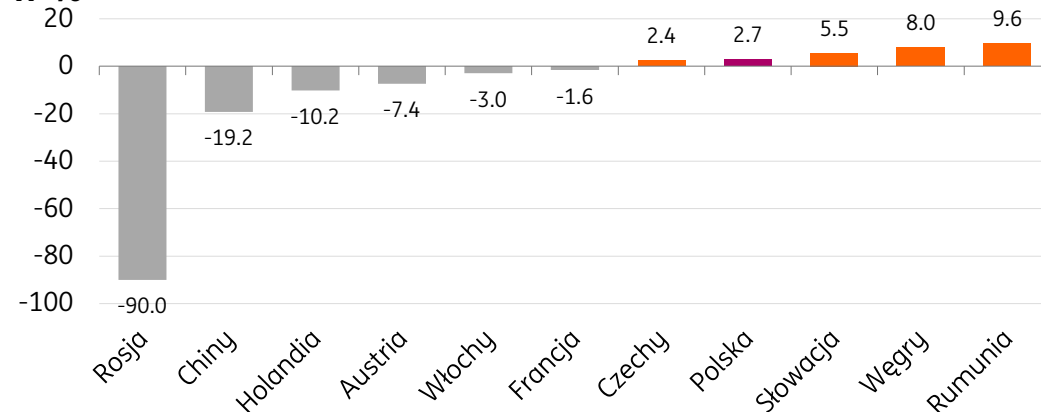
- Spowolnienie przyrostu mocy w energetyce słonecznej i wiatrowej w 2023 roku świadczy o tym, że kończy się etap prostego rozwoju OZE. Kolejny wymaga dobrej koordynacji regulacji, operatorów sieci i inwestorów.
- Dla dalszej ekspansji OZE, konieczne jest jak najszybsze rozluźnienie ograniczenia sieciowego i zwiększenie przepustowości sieci, szczególnie dystrybucyjnych. Zarówno rozbudowa mocy jak i sieci może korzystać z szeroko dostępnego finansowania: publicznego, w tym unijnego, i prywatnego, w tym z kredytów bankowych.
- Sposobem na poszerzenie wąskiego gardła sieciowego są inwestycje w magazyny energii lub rozwiązania rozproszone, niepodłączone do sieci.

Nearshoring i friendshoring – złożony i stopniowy proces

Zmiana wartości importu Niemiec w 2023 roku,

w %

Źródło: Niemiecki urząd statystyczny Destatis.

” Największym wyzwaniem, jakie widzimy w kwestii inwestycji, jest zatrudnienie odpowiednio wykwalifikowanych osób. Automatyzacja wymaga **pracowników-fachowców**, a tu natykamy się na znaczący problem, szczególnie w rejonach wiejskich.

Drugą istotną barierą pozostaje niestabilna sytuacja makroekonomiczna i - związana z tym - **niepewność co do popytu na nasze wyroby**, a także **zmiennosc cen surowców (...)**.

Z naszego punktu widzenia ważna jest **stabilność i pewność prawa podatkowego i administracyjnego**. Nadmierna formalizacja przepisów utrudnia szybkie i sprawne przeprowadzenie inwestycji - szczególnie budowlanych.

Nie jesteśmy za to przekonani co do przepisów mających przyciągać zagraniczny kapitał... Myślę, że więcej działań powinno **wspierać budowę i rozwój rodzimego kapitału**.

Marcin Wnętrzak,
współwłaściciel, Eurowafel

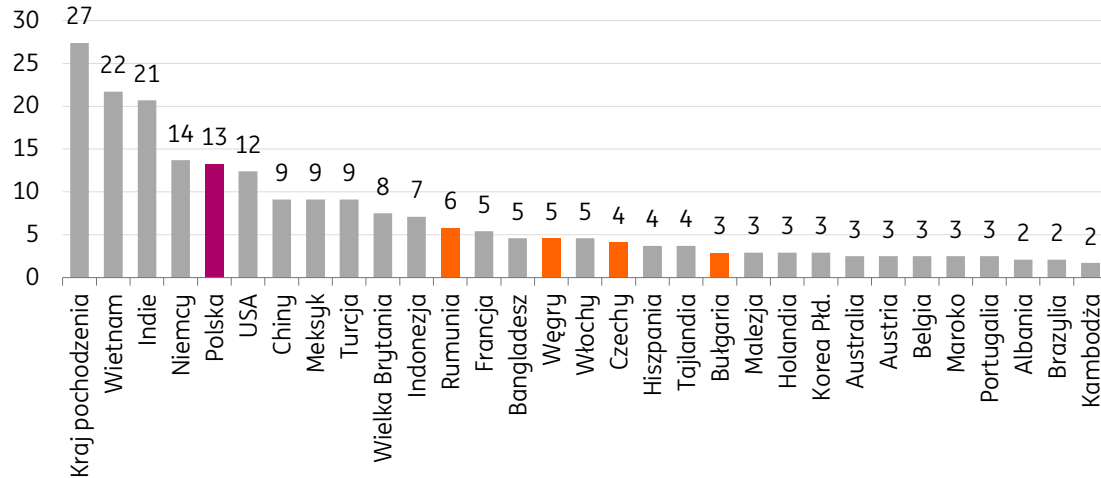
W opiniach polskich firm nearshoring już trwa (dywersyfikacja), ale istotny jest jego wymiar sektorowy.

- Już w ubiegłorocznym badaniu nasi rozmówcy twierdzili, że nearshoring będzie stopniowym procesem, już realizuje się przez dywersyfikację dostawców, a w perspektywie średnio- czy długo-terminowej można liczyć na wzrost inwestycji zagranicznych.
- W pierwszej fazie nearshoring polegał na dywersyfikacji dostawców, a nie całkowitej rezygnacji z dotychczasowych dostawców. Jest to widoczne chociażby w niemieckim imporcie, który - w warunkach stagnacji tej gospodarki w 2023 r. - zwiększył się z krajów regionu CEE, w tym z Polski, kosztem Rosji i Chin oraz partnerów Niemiec z Europy Zachodniej.
- Niektórzy rozmówcy (Bewa) widzieli większą aktywność nearshoringową w następstwie pandemii, ale przy ustabilizowaniu sytuacji, zainteresowanie przenoszeniem źródeł zaopatrzenia bliżej rynku zbytu zmalało.
- Nearshoring ma istotny wymiar sektorowy: większe szanse dotyczą branż high-tech (automotive, produkcja maszyn, półprzewodniki), mniejsze - w przemyśle lekkim (odzież, obuwie) i branżach energochłonnych, w których kraje Azji mają globalne przewagi komparatywne.

Nearshoring – szanse dla Polski przy przenoszeniu aktywności firm globalnych

Deklarowane lokalizacje relokacji przez firmy globalne (N=368, firmy globalne), w %

Źródło: Alex Hadwick (red.), Reuters Events, Supply Chain white paper in partnership with Maersk, Supply Chain: A generational shift in sourcing strategy A global and European deep dive into near-sourcing, nearshoring and reshoring in the post-pandemic world, październik 2022.

To już widać, szczególnie w rejonie Podkarpacia. Te tereny są wykupowane przez zachodnie koncerny, które przygotowują się logistycznie i operacyjnie do obsługi inwestycji w Ukrainie po zakończeniu działań wojennych. A Polska, jako kraj stabilny i bezpieczny, pozostaje doskonałym miejscem na lokowanie tego typu inwestycji.

Janusz Komurkiewicz
członek zarządu, Fakro

Polska jako atrakcyjne miejsce do inwestowania - dla przeniesienia zaopatrzenia lub inwestycji bliżej rynków zbytu (nearshoring)

- Deklaracje firm międzynarodowych (raport Reuters Events z 2022 r.) były bardzo obiecujące – Polska była wskazywana jako lokalizacja nr 1 dla firm europejskich i nr 4 globalnie przy decyzjach o przeniesieniu do innego kraju (innego niż kraj pochodzenia).
- Polska i kraje regionu mogą również skorzystać na wzroście protekcjonizmu w USA i na inwestycjach firm amerykańskich w zaprzyjaźnionych krajach (friendshoring).

Nasz kraj to atrakcyjne miejsce dla inwestorów z Europy Zachodniej również z powodu położenia geograficznego oraz bliskości kluczowych rynków zbytu. Nearshoring i friendshoring stają się coraz bardziej atrakcyjnymi strategiami dla firm ze Starego Kontynentu, które chcą zredukować koszty produkcji i zwiększyć elastyczność w zarządzaniu łańcuchem dostaw.

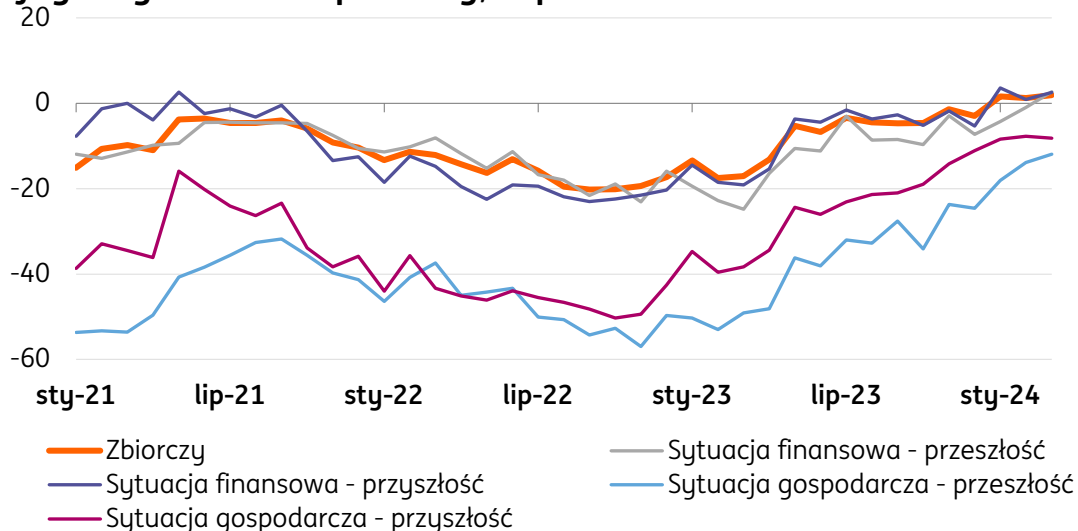
Ogromne znaczenie ma także **potrzeba uproszczenia regulacji prawnych dla przedsiębiorców, którzy oczekują przewidywalnej i stabilnej polityki gospodarczej.**

Magdalena Cumanis
dyrektorka ESG i komunikacji korporacyjnej, Grupa Ciech

„Chomikowanie” pracy w okresie dekoniunktury może zaprocentować przy gospodarczym odbiciu

Wskaźnik ESI - zaufania w polskiej gospodarce i jego wybrane komponenty, w pkt.

Źródło: Komisja Europejska.

” Ostatnią rzeczą, jaką w tej chwili chcielibyśmy zrobić, to właśnie zwolnienia (do tej pory tego nie robiliśmy). Jako się rzekło: jesteśmy firmą średniej wielkości, więc w załodze de facto znamy się wszyscy, jesteśmy w jakiś sposób zżyci i każdy ruch w zatrudnieniu byłby bolesny; chcielibyśmy tego uniknąć.

Liczymy na wsparcie rządu. Mógłby się też tutaj uaktywnić samorząd...

Józef Seidel,
członek zarządu, Mandam

Pomimo dekoniunktury w ostatnich 2 latach, firmy unikały zwolnień pracowników, co powinno zaprocentować przy ożywieniu

- Pomimo gwałtownego hamowania koniunktury - ze względu na szok wojenny, inflacyjny i stóp procentowych - nawet najbardziej dotknięte kryzysem firmy starały się unikać zwolnień pracowników. Mogły sobie na to pozwolić, bo wcześniej doświadczyły hossy pocovidowej i chciały uniknąć kosztów poszukiwania pracowników, gdy zmaterializują się oczekiwania na ożywienie gospodarcze.
- Dzięki utrzymaniu pracowników w czasie kryzysu (możliwe, że kosztem większych inwestycji) firmy będą mogły szybciej rozwijać się po odbudowie koniunktury.

” Zatrudnienie, będące decyzją odwracalną, postrzegane jest jako mniej ryzykowne, co skłania przedsiębiorstwa do wykorzystania tej opcji jako formy elastyczności w niepewnych czasach. **Możliwość zwiększenia lub zmniejszenia zatrudnienia w odpowiedzi na zmiany w otoczeniu biznesowym stanowi bezpieczny mechanizm adaptacji.**

Z kolei inwestycje, wymagające zazwyczaj znacznych nakładów finansowych i charakteryzujące się długotrwałymi skutkami, są trudniejsze do odwrócenia.

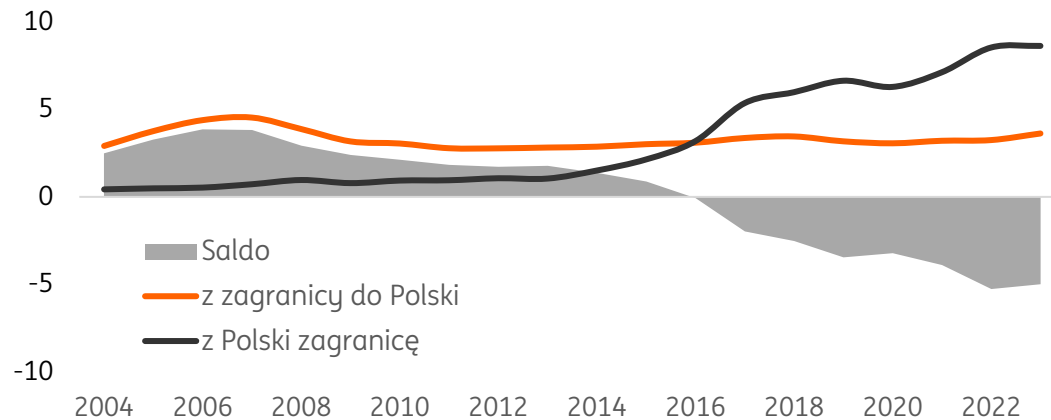
W obliczu niepewności przedsiębiorstwa bywają niechętnie do podejmowania dużych przedsięwzięć, obawiając się, że zmienność rynkowa może negatywnie wpłynąć na zwrot z tych inwestycji. Dlatego też - w krótkiej perspektywie - podwyższona niepewność często skłania firmy do zwiększania zatrudnienia - kosztem inwestycji.

Marcin Wnętrzak,
współwłaściciel, Eurowafel,

Niedobór (wykwalifikowanych) pracowników przyciąga imigrantów i stymuluje inwestycje w automatyzację, w tym AI

Przekazy z tytułu zarobków (mld EUR)

Źródło: Eurostat.

W Polsce **niedobór pracowników jest częściowo „przykrywany” imigracją**. W naszym kraju pracuje dziś wielu Ukraińców. U nas też jest ich dość liczna grupa, ale są też przybysze z innych stron świata. Bez nich polska gospodarka nie byłaby dziś w stanie sobie poradzić.

Z drugiej strony: przedsiębiorca, który ma świadomość, że ludzi brakuje, jest **zmuszony szukać rozwiązań alternatywnych właśnie w postaci automatyzacji procesów produkcyjnych**. Co za tym idzie, bólczki rynku pracy w pewien sposób "wpychają" nas wszystkich w innowacyjne inwestycje.

Marek Staszek
prezes, DB Cargo Polska

Polski rynek pracy stał się magnesem dla imigrantów.

- W ostatnich latach, wraz z postępującym procesem konwergencji Polska z kraju emigranckiego staje się krajem imigranckim. Świadczą o tym m.in. dane salda przekazów z tytułu zarobków: w 2023 r. wypłaty wyniosły €8,6 mld, zaś saldo ukształtowało się na poziomie -5 mld EUR.
- Imigranci łagodzą niedobory pracowników na rynku pracy, największą grupę stanowili Ukraińcy.

Automatyzacja i zastosowanie rozwiązań AI będą w większym stopniu zastępować pracowników. Dzieje się to m.in. w budownictwie.

” Budownictwo to jeden z sektorów gospodarki, który ma ogromne potrzeby w tym zakresie, a jednocześnie pole do rozwoju. Mam na myśli **robotyzację i automatyzację** części procesów na placach budów, wykorzystanie w większym zakresie technologii BIM czy wdrażanie innowacji materiałowych (...).

Sztuczna inteligencja znajduje coraz więcej zastosowań w budownictwie, przyczyniając się do zwiększenia efektywności, bezpieczeństwa i jakości realizowanych projektów. **AI może analizować ogromne ilości danych** podczas projektowania obiektu, aby sugerować optymalne rozwiązania architektoniczne i inżynierskie, które mogą poprawić użyteczność i efektywność energetyczną budynków. Systemy AI mogą też **pomóc w optymalizacji harmonogramów i koordynacji prac**, zapewniając, że materiały i pracownicy są dostępni w odpowiednim czasie i miejscu. Narzędzia do analizy predykcyjnej mogą przewidywać opóźnienia i inne problemy na podstawie historycznych danych i bieżących warunków pracy.

Z kolei **roboty** sterowane AI mogą być wykorzystywane do wykonywania powtarzalnych lub niebezpiecznych zadań, takich jak murowanie, malowanie czy montaż, co powinno skrócić czas budowy i zmniejszyć ryzyko wypadków.

Artur Popko
prezes, Budimex

Sektory najbardziej rokujące na odbicie inwestycji: energetyka, cyfryzacja i AI, transport, budownictwo i przemysł zbrojeniowy

Sektory najbardziej rokujące na odbicie inwestycji	Σ
Transformacja energetyczna, w tym OZE i atom, magazyny energii, efektywność energetyczna, sieci energetyczne	25
Cyfryzacja/Automatyzacja/Robotyzacja/Przemysł 4.0.	18
Branża IT/Technologie AI	12
Transport, szczególnie kolej	11
Sektor budowlany	10
Przemysł zbrojeniowy/obronny	7
Automotive, w tym pojazdy elektryczne	6
Biotechnologie	3
E-commerce	2
Usługi biznesowe	2

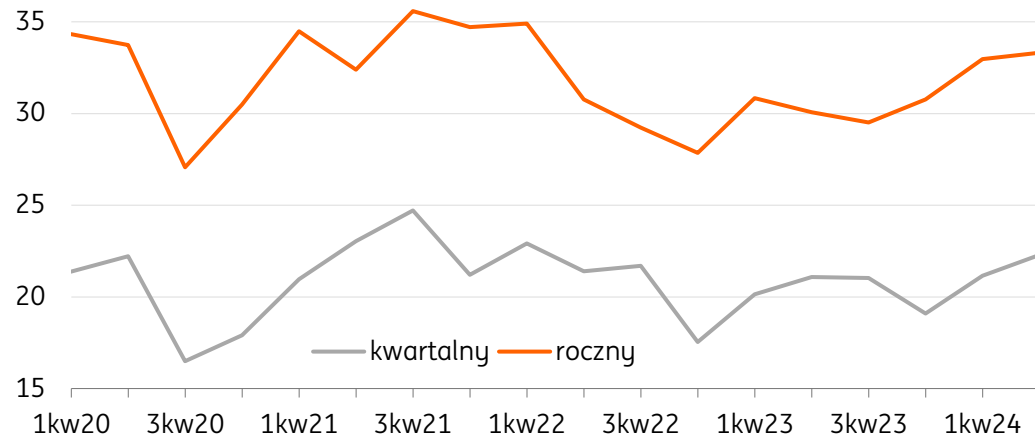
Liczba kropek oznacza liczbę rozmówców, którzy wymienili dany obszar.

Źródło: Ocena ekonomistów ING Banku Śląskiego na podstawie wywiadów z firmami i zagranicznymi izbami handlowymi.

Sektory najbardziej rokujące na wzrost inwestycji

Roczny i kwartalny wskaźnik nowych inwestycji w badaniu koniunktury NBP, w %

” **Najbliższe lata to niewątpliwie czas dla inwestycji w infrastrukturę energetyczną.** Uważam, że jako państwo mamy ogromne zapóźnienia w tej kwestii. Są i będą budowane wielkoskalowe projekty **OZE** wraz z **akumulatorami** energii. Rozpocznie się budowa pierwszej **elektrowni jądrowej**. Musi nastąpić zasadniczy rozwój sieci elektroenergetycznej. Realizowane będą również **kolejne elektrownie gazowe**.

Ambicją Powen-Wafapomp jest udział w budowie bloków energetycznych, również tych **jądrowych** (...). Brakuje zdecydowanego wsparcia instytucji rządowych dla polskich przedsiębiorstw, które mogłyby uczestniczyć w budowie polskiej elektrowni jądrowej.

Ten błąd popełniono już przy okazji projektów offshore'owych energetyki wiatrowej. Były wielkie zapowiedzi, a ostatecznie **wygląda na to, że udział polskich przedsiębiorstw nie przekroczy 10 proc. inwestycji**...(...). Na pewno istotne będą inwestycje w nowoczesną, niskoemisyjną energetykę. To kluczowe zadanie, **jeśli nie chcemy mieć najdroższej energii** elektrycznej w całej UE.

Piotr Kańtoch
dyrektor ds. rozwoju, Powen-Wafapomp

Badane firmy wskazują na aktywności związane z transformacją zieloną i cyfrową, w tym AI, jako lokomotywy wzrostu inwestycji

- Transformacja zielona i cyfrowa są priorytetami UE, zatem odblokowanie finansowania unijnego dla Polski wzmacnia oczekiwania na inwestycje w tych obszarach. Ze wzrostu wydatków infrastrukturalnych powinien skorzystać sektor budowlany. Nasi rozmówcy również często wymieniali inwestycje w sektorze IT, w tym związane z wdrożeniem rozwiązań AI.
- Poprawę nastrojów firm widać również we wskaźnikach nowych inwestycji w badaniu koniunktury NBP. Lokalny dołek tych wskaźników minęliśmy w ostatnim kwartale 2022 r., obserwujemy tu dość mocne odbicie w 2024 r.

” Parlament Europejski 12 marca 2024 r. zatwierdził dyrektywę w sprawie charakterystyki energetycznej budynków (EPBD). Zgodnie z nią, aby **sektor budowlany** stał się neutralny dla klimatu do 2050 roku, wszystkie nowe budynki powinny być zeroemisyjne od 2028 r. Według Komisji Europejskiej budynki w UE odpowiadają za 40 proc. zużycia energii i 36 proc. emisji gazów cieplarnianych. To konkretne kierunki, które będą kształtowały rynek. Ogrzewanie i chłodzenie budynków to dziedzina, która będzie się mocno rozwijać.

Kolejny sektor, który czeka na duże zmiany, to **przemysł**, odpowiadający za 39 proc. światowej emisji CO2. Żeby tę emisję zmniejszyć, trzeba poprawić efektywność energetyczną i produkcję przemysłową dekarbonizować.

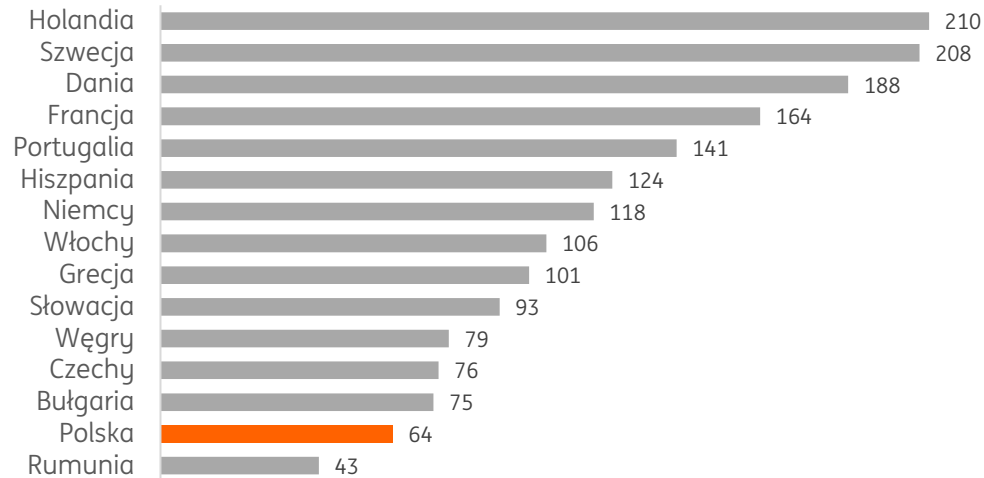
A trzeci ważny obszar? **Transport**. W dużej mierze przewozy drogowe i infrastruktura do ładowania samochodów elektrycznych, ale także transport morski. Elementem powiązany jest tu **magazynowanie energii** - bez tego nie da się rozwijać zeroemisyjnej gospodarki.

Adam Jędrzejczak
prezes, Danfoss Poland

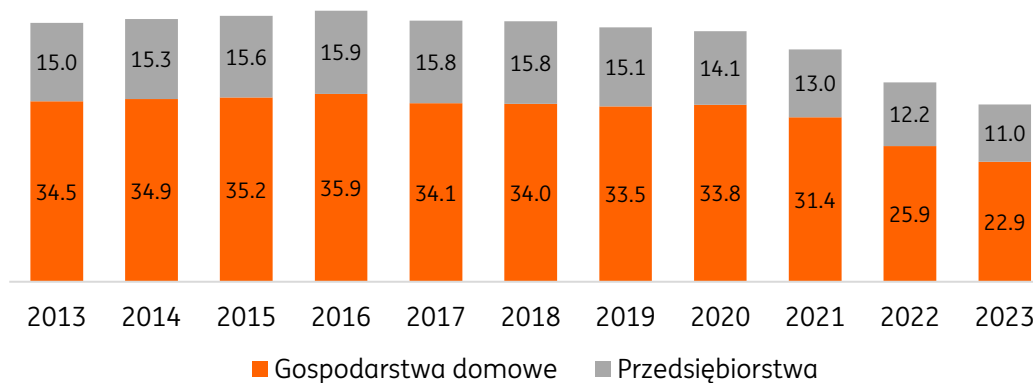

Duże możliwości finansowania inwestycji

Zadłużenie sektora prywatnego w 2022 r., w % PKB

Kredyty w polskich bankach, w % PKB

Źródło: GUS, Eurostat, NBP, ING.

Niskie zadłużenie polskich firm otwiera możliwości finansowania inwestycji

- Polski sektor prywatny jest nisko zadłużony na tle krajów UE i CEE.
- Ostatnie lata przyniosły delewarowanie firm i gospodarstw domowych.
- Krajowy sektor bankowy jest dobrze skapitalizowany i dysponuje wysoką płynnością.

”

Z punktu widzenia logistyki portowej najważniejsze inwestycje powinny być skoncentrowane na **modernizacji i rozbudowie mocy przeładunkowych terminali i budowie nowych**. Duże znaczenie będą mieć też inwestycje związane z **pogłębieniem torów wodnych i rozbudową infrastruktury magazynowej**. Dzięki temu pojawi się możliwość obsługi większej liczby statków - i to o większym tonażu.

Bardzo ważna będzie **modernizacja i budowa terminali kontenerowych**, jak np. w Świnoujściu. Potrzebna będzie też silniejsza integracja portów z krajowymi i międzynarodowymi systemami transportowymi dzięki rozbudowie połączeń kolejowych i drogowych. Nie obejdzie się również bez inwestycji w **zieloną infrastrukturę portową**: żeby porty i transport morski wpisywały się jak najlepiej w trendy i wymogi środowiskowe (...).

Obserwujemy na przykład bardzo **duże zainteresowanie instytucji finansowych, szczególnie banków, finansowaniem wszelkiego rodzaju projektów infrastrukturalnych**. To następstwo wybuchu wojny w Ukrainie. Uwidoczniła ona jak infrastruktura, w szczególności portowa, pozostaje ważna dla gospodarki.

Kamil Jedynak,
prezes, OT Logistics

Ryzyka zewnętrzne i wewnętrzne

Ryzyka dla perspektyw inwestycji

Ryzyka zewnętrzne i wewnętrzne		Σ
Napięty rynek pracy/wzrost koszt pracy	• • • • • • • • • • • •	12
Demografia	• • • • • • • • • • •	11
Długotrwała wojna w Ukrainie	• • • • • • • • •	9
Wyczekiwanie na preferencyjne środki unijne	• • • • •	6
Wysokie stopy procentowe	• • • • •	6
Niepewność na świecie, stagnacja w Niemczech	• • • •	4
Ryzyko stagnacji w gospodarce krajowej	• • •	3

Liczba kropek oznacza liczbę rozmówców, którzy wymienili dane ryzyko.

Źródło: Ocena ekonomistów ING Banku Śląskiego na podstawie wywiadów z firmami i zagranicznymi izbami handlowymi.

Ryzyka zewnętrzne i wewnętrzne ograniczają urzeczywistnienie nadziei na ożywienie inwestycyjne

- Polskie firmy dostosowały się do prowadzenia biznesu w warunkach wojny za wschodnią granicą. Dostrzegają ryzyka przedłużającej się wojny na koniunkturę w Polsce, są gotowe na różne scenariusze wydarzeń.

Nasi rozmówcy wskazują na wzrost kosztów pracy i pogarszającą demografię jako kluczowe czynniki ryzyka dla aktywności inwestycyjnej

- Wzrost kosztów pracy w ostatnich latach osłabił atuty Polski jako miejsca dla inwestycji bazujących na taniej sile roboczej.
- Nasi rozmówcy dostrzegają także ryzyka wstrzymywania się z inwestycjami w oczekiwaniu na środki unijne, co może doprowadzić do kumulacji projektów w latach 2025-26.

Niepewność geopolityczna skłania do ostrożności w podejmowaniu długofalowych zobowiązań

Główne potencjalne źródła zaburzeń w globalnych łańcuchach dostaw, w % odpowiedzi w badaniu (Reuters)

Źródło: Alex Hadwick, The state of European supply chains 2024, badanie Reuters Events wśród europejskich ekspertów od łańcuchów dostaw, N=203, marzec 2024 r.

„ Jeśli uwzględnić zmiany w ciągu ostatnich trzech lat, to **trudno precyzyjnie przewidywać, jak będą wyglądać inwestycje w 2024 i 2025 roku.**

Na pewno ważne będą wybory prezydenckie w Stanach Zjednoczonych oraz wybory europejskie, gdzie będziemy kształtować nowy parlament. W szczególności **wybory amerykańskie będą warunkować zmiany w wymiarze globalnym, ponieważ obydwaj kandydaci na prezydenta mają zupełnie odmienne wizje świata.**

Elisabetta Caprino

dyrektorka zarządzająca, Włoska Izba Handlowo-Przemysłowa w Polsce

Wiele polskich atutów inwestycyjnych neutralizuje wojna w Ukrainie

- W najnowszym badaniu ReutersEvents wśród ekspertów od globalnych łańcuchów dostaw, kluczowym źródłem zaburzeń w br. jest niestabilność geopolityczna. Innym źródłem rosnących zaburzeń jest wpływ zmian klimatu/anomalie pogodowe.
- Wojna w Ukrainie wciąż jest czynnikiem zniechęcającym do inwestycji w Polsce.

„ Obserwujemy teraz **ogólną tendencję przenoszenia do Europy części produkcji z innych rejonów świata.** To się dzieje w wielu gałęziach przemysłu - pewnie z różnych powodów.

Polska nie jest złym miejscem do inwestowania. **Nadal mamy dość tanią siłę roboczą** - nie najtańszą, ale ciągle dość tanio w porównaniu ze średnim poziomem europejski - a także **dobrze wykształcone kadry i infrastrukturę gospodarczą, która cały czas się rozwija**, lecz już jest naprawdę niezła.

Pozostajemy zatem dość konkurencyjnym miejscem do przenoszenia produkcji w Europie, ale - jak się to czasami określa - **jesteśmy też krajem przyfrontowym.** To studzi zapał inwestycyjny wielu inwestorów; na pewno to czynnik, który nie jest pozytywny.

Jarostaw Bogacz
wiceprezes, KENO

„ **Sytuacja geopolityczna też nas dotknęła** - straciliśmy ruch przychodzący z Hiszpanii (ludzie często boją się stamtąd latać do Polski, bo - z perspektywy Hiszpanów - to praktycznie obszar objęty konfliktem), straciliśmy ruch z Izraela, a latając na wschód musimy omijać cały obszar objęty obecnie wojną, co wydłuża lot i zwiększa związane z tym koszty.

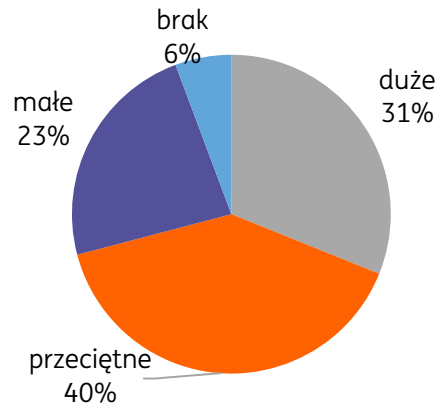
Istotnie na nas wpływa także **wzrost kosztów środków trwałych**, którymi są samoloty. To skokowy przyrost - o ponad 20 procent rok do roku.

Andrzej Kobielski
wiceprezes, Enter Air

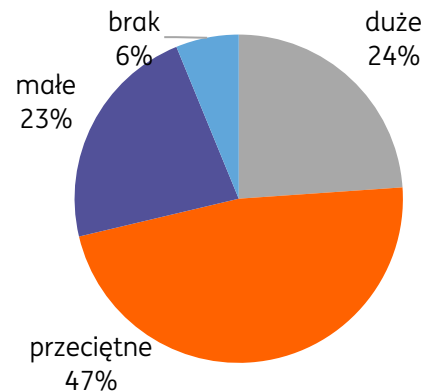

Wojna na Ukrainie pozostaje istotnym ryzykiem dla polskich konsumentów i firm

Jakie zagrożenie stanowi obecna sytuacja w Ukrainie dla gospodarki w Polsce, w %
Kwiecień 2024 r.

Kwiecień 2023 r.

Źródło: GUS, Koniunktura konsumencka – kwiecień 2024 r.

Przyszłe decyzje inwestycyjne będą - po części - wypadkową centralnych planów realizowanych w Polsce. Wiemy, że firmy francuskie są zainteresowane projektem **CPK**. W obszarze **infrastruktury logistycznej** warto zwrócić uwagę zarówno na Alstom i rozwój kolejnictwa, a także Warbud - Vinci Immobilier w **budownictwie**; to firmy, które na rynku polskim dynamicznie się rozwijają.

Energetyka jądrowa też stanowi ważną kwestię dla francuskich inwestorów. Firmy znad Sekwany są nadal w grze o budowę drugiej elektrowni atomowej w Polsce (...). Warto również wspomnieć o **rozwoju usług IT na polskim rynku** i budowie przez Data4 centrum przetwarzania danych, którego oddział na Europę Centralną powstał pod Warszawą w ubiegłym roku, a jest to dopiero pierwszy z czterech etapów inwestycji wartej w sumie miliard złotych (...).

Inwestorzy zagraniczni postrzegają Polskę jako swego rodzaju hub, który w przyszłości będzie dawał możliwość zaangażowania w odbudowę Ukrainy.

Joanna Jaroch-Pszenczna
dyrektor, Francusko-Polska Izba Gospodarcza

Przedłużająca się wojna w Ukrainie negatywnie wpływa na nastroje polskich konsumentów i firm i doprowadziła do napięć sektorowych

- Otwarcie rynku unijnego dla produktów z Ukrainy poprzez zniesienie ceł do połowy 2022 roku było kołem ratunkowym dla jej gospodarki, ale doprowadziło do silnych napięć w rolnictwie i przetwórstwie rolnym, usługach transportowych w wielu krajach UE, w tym w Polsce.

Z naszego punktu widzenia **kluczowe będzie systemowe rozwiązanie problemu tranzytu ukraińskiego zboża przez Polskę**. Wspomogłoby to potencjalne inwestycje w obszarze logistyki.

Nie postrzegamy ukraińskiego zboża jako zagrożenia. Przy odpowiednim mechanizmie tranzytowym i pewności, że towar ten opuści teren Unii Europejskiej, obsługa transportu ukraińskiego zboża będzie sytuacją win-win dla wszystkich. Skorzystają z tego polskie firmy przewozowe, logistyczne i portowe. Skorzysta też Ukraina. (...).

Kolejna fala inwestycji nadejdzie w związku z odbudową Ukrainy. Cały czas jestem tu optymistą. **Wierzę, że kryzysy zostaną zażegnane, znajdziemy porozumienie z Ukraińcami i docelowo weźmiemy udział w odbudowie ich kraju.** Oczywiście kluczowym pytaniem pozostaje, jak długo jeszcze potrwa konflikt.

Kamil Jedynak,
prezes, OT Logistics

Zakończenie wojny i odbudowa Ukrainy może być dźwignią rozwoju dla polskich firm. Taki scenariusz miałby jednak skutki uboczne dla polskiego rynku pracy

Nastroje polskich przedsiębiorców falowały w ślad za doniesieniami z ukraińskiego frontu

- Sukcesy Ukrainy na froncie w odparciu rosyjskiej inwazji w trakcie 2022 roku i połowie roku 2023 budziły nadzieje na inwestycje związane z odbudową Ukrainy. Ale zmiana sytuacji na froncie ostudziła ten entuzjizm w II połowie 2023 r. i na początku 2024 r.
- Ewentualne zaangażowanie polskich firm w odbudowie Ukrainy będzie zależać od gwarancji bezpieczeństwa.
- Scenariusz pozytywny dla Ukrainy miałby negatywne skutki uboczne dla polskiego rynku pracy. Wzrost kosztów pracy to wiodące ryzyko wewnętrzne dla nadziei na odbicie inwestycji.

” Macie plany partycypacji w odbudowie Ukrainy?

Na obecnym etapie, działań wojennych, nie przewidujemy wejścia na ten rynek - z obawy o bezpieczeństwo naszych pracowników. Pozostaje nam obserwować rozwój sytuacji i mieć nadzieję, że wojna zakończy się szybko (...)

Ale w przypadku naszego zaangażowania się w Ukrainie kluczowym elementem decyzji będzie dla nas to, **kto wystąpi w roli zamawiającego. Decyzja będzie pozytywna, jeżeli będzie to np. Bank Światowy lub inna instytucja, która zagwarantuje bezpieczeństwo, transparentność i etykę inwestowania.**

Artur Popko
prezes, Budimex

” **Polska i polskie firmy aktywnie inwestowały w Ukrainie.** Wyobrażam sobie, że gdy ten konflikt się skończy, to przedsiębiorstwa z sektora transportowego, przetwórczego czy budowlanego ruszą ponownie w tamtym kierunku. Firmy, który strategicznie traktowały rynek ukraiński przed wojną mogą być jednak w sytuacji, gdy nie będą już dłużej czekały na przełamanie na froncie i same będą szukały nowych źródeł dochodów.

Jeśli zaś chodzi o lotnictwo: Ukraina była dość istotnym rynkiem - m.in. ze względu na liczbę ludności. **Cywilny sektor lotniczy przestał tam de facto istnieć.** Po wojnie będą to wręcz inwestycje greenfieldowe. Po odbudowie infrastruktury lotniczej na Ukrainie otworzą się i przed nami ogromne możliwości (...).

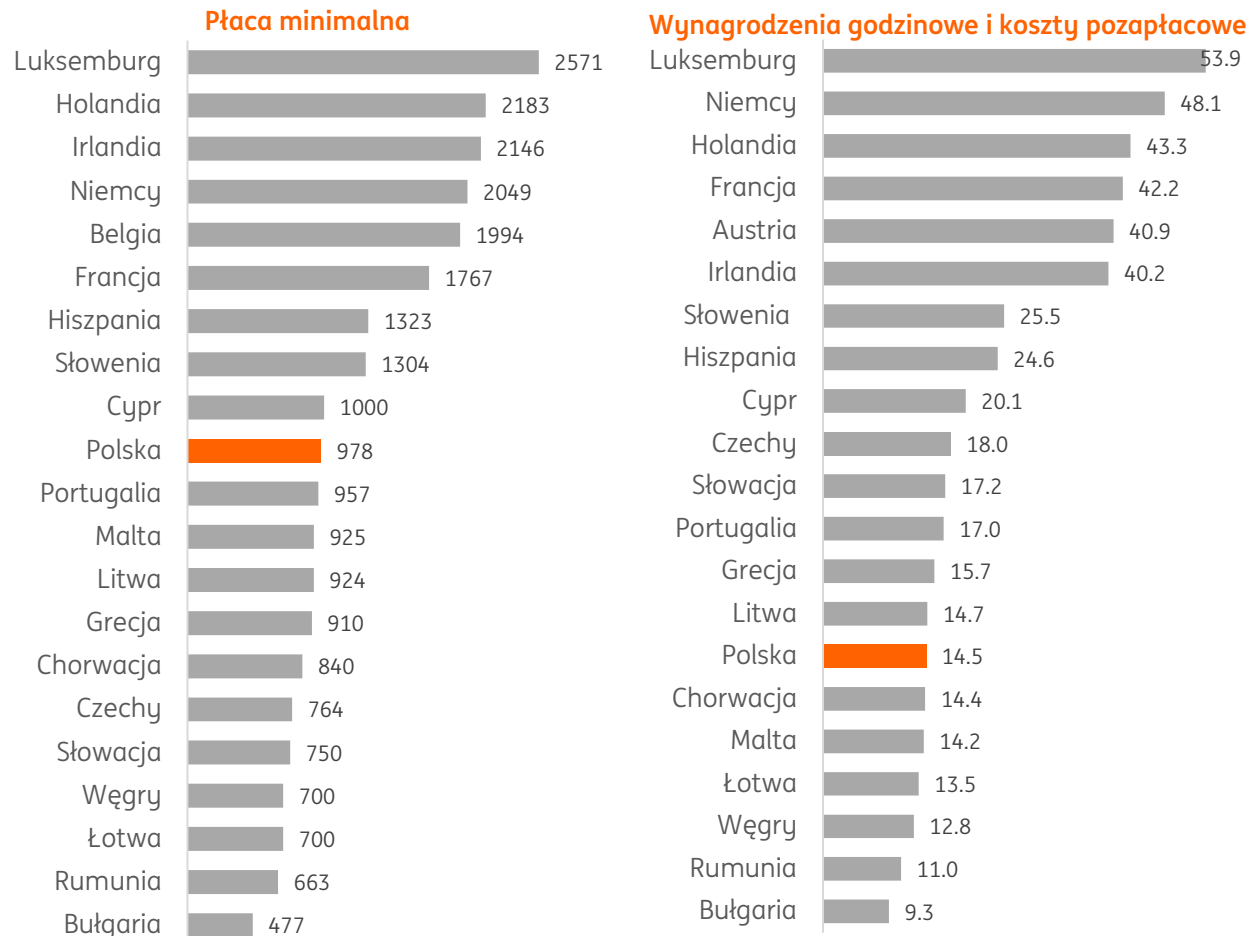
Ze swego podwórka mam taki przykład: **touroperator ze Skandynawii, który miał call i service center w Ukrainie, przeniósł - z oczywistych względów - działalność do Katowic.** Mimo że jest nieco drożej niż tam, to są tak zachwyceni kompetencją polskich pracowników, że podjęli już decyzję o pozostaniu w Polsce.

Andrzej Kobielski
wiceprezes, Enter Air

Niedobór wykwalifikowanych pracowników i rosnące koszty pracy

Płaca minimalna i średnie koszty pracy w UE w 2024 roku, w euro

Źródło: Eurostat

Płaca minimalna w Polsce w 2024 roku jest 10. w klasyfikacji UE 27

- Po podwyżce płacy minimalnej o prawie 20 % w 2024 roku, co przy umocnieniu złotego w stosunku do euro oznaczało wzrost o ¼, Polska znalazła się w pierwszej dziesiątce krajów UE o najwyższej płacy minimalnej. Wyraźnie wyprzedziła przy tym wszystkie kraje regionu CEE; płaca minimalna w Rumunii jest o 1/3, a w Bułgarii - o połowę niższa niż w Polsce.
- Niemniej jednak nasz kraj pozostaje stosunkowo atrakcyjnym krajem jeśli chodzi o średnie koszty pracy na godzinę (wynagrodzenia godzinowe, składki na ubezpieczenia społeczne pracodawcy, podatki i subsydia). W 2024 r. sięgnęły one 14,5 euro na godzinę i były siódme najniższe w UE, mniej niż połowę średniej unijnej 31,8 euro i mniej niż 1/3 stawek niemieckich (48,1 euro).
- Koszty pracy w Rumunii czy Bułgarii są jednak istotnie niższe niż w Polsce.

” **Dostęp do wykwalifikowanej kadry** to coraz większa bariera. Polska swoją konkurencyjność przez lata budowała na taniej sile roboczej, w tej chwili przyszedł czas, aby stworzyć przewagi konkurencyjne bazujące na innowacyjności. Jesteśmy przecież świetnie wyedukowanym narodem, z dużymi doświadczeniami i umiejętnościami.

Polska gospodarka ma **problem z poprawą produktywności, podwyżki płacy minimalnej idą w kontrze do owej poprawy**, więc tym samym zmniejszamy konkurencyjność gospodarki (...).

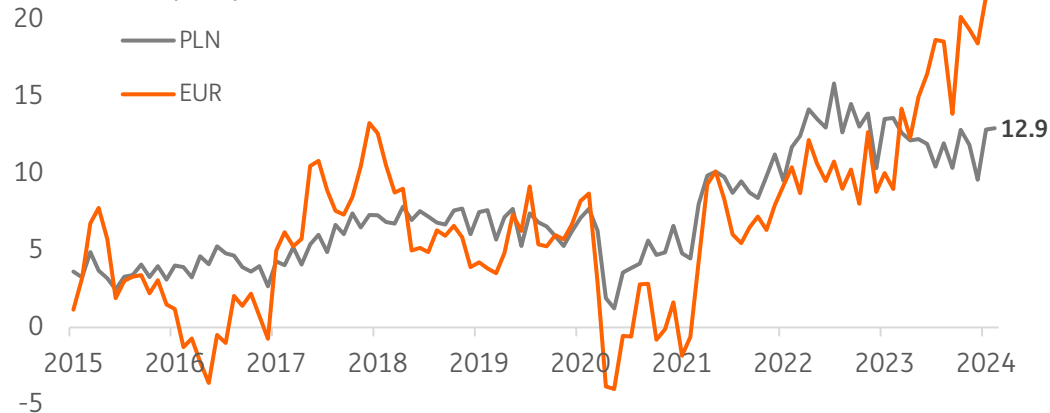
Wyzwaniem dla rynku pracy pozostaje również **demografia**. Z jednej strony to **starzejące się społeczeństwo**, a z drugiej - zmiana kultury pracy wśród młodszego pokolenia. **Lojalność wobec pracodawcy** się zmieniła...

Adam Jędrzejczak
prezes, Danfoss Poland

Wzrost kosztów pracy jest szczególnie dotkliwy dla firm MŚP, w tym rodzinnych

Wynagrodzenia nominalne w Polsce, zmiana w PLN i euro, r/r, w %

Źródło: GUS, szacunki ING.

Moim zdaniem **miano atrakcyjnego miejsca na inwestycję już straciliśmy...** Mamy wysokie koszty pracy. Infrastruktura niby nam się poprawia, ale w kwestii autostrad czy linii kolejowych, a podłączenie mediów do nowej fabryki wciąż jest wielomiesięcznym problemem.

Dziś widać większe zainteresowanie na przykład Rumunią. W latach 90. następowało naturalne przesunięcie inwestycji z zachodu na wschód. Polska, Czechy i Węgry to były wówczas kraje bardzo popularne. Teraz ten obszar zainteresowania przenosi się znów na wschód - do krajów o niższych kosztach operacyjnych. Kiedy zakończy się wojna i **Ukraina zacznie wchodzić na drogę połączenia z Unią Europejską, to tam będzie olbrzymi boom inwestycyjny.**

Robert Stobiński
członek zarządu, Amica

Dostęp do wykwalifikowanych pracowników warunkuje inwestycje

- Transformacja zielona i cyfrowa tworzą zapotrzebowanie na inżynierów, techników, specjalistów, co wymaga reformy polskich szkół zawodowych i uniwersytetów.
- Niektóre firmy wskazują na potrzebę poszukiwania wykwalifikowanych pracowników zza granicy.
- W produkcji czystych technologii energetycznych, pracownikom europejskim brakuje umiejętności. Ze względu na to, że przez lata baterie produkowane były przede wszystkim w Azji, w Europie i Polsce jest niedostatek specjalistów z tej mierze. Znalezienie na przykład ekspertów z wiedzą i doświadczeniem w zakresie np. chemii ogniwi, projektowania układów sterowania baterią czy bezpieczeństwa funkcjonalnego jest niezwykle trudne (Northvolt).

Dodatkowym obciążeniem dla MŚP pozostaje wzrost minimalnego wynagrodzenia. Te firmy muszą uwzględnić wspomniane wszystkie czynniki (wpływające na koszty) w cenach swoich produktów i usług; tyle że nie zawsze mogą one sobie pozwolić na taki ruch (...)

My, przymierzając się do inwestycji, musimy brać pod uwagę **kwestię dostępności nowych pracowników.** Mając nawet okazję zakupu dwóch czy trzech tańszych samolotów, mielibyśmy problem, by zapewnić dla nich obsługę. I to pomimo tego, że na rynku widać zapotrzebowanie na dodatkowe samoloty.

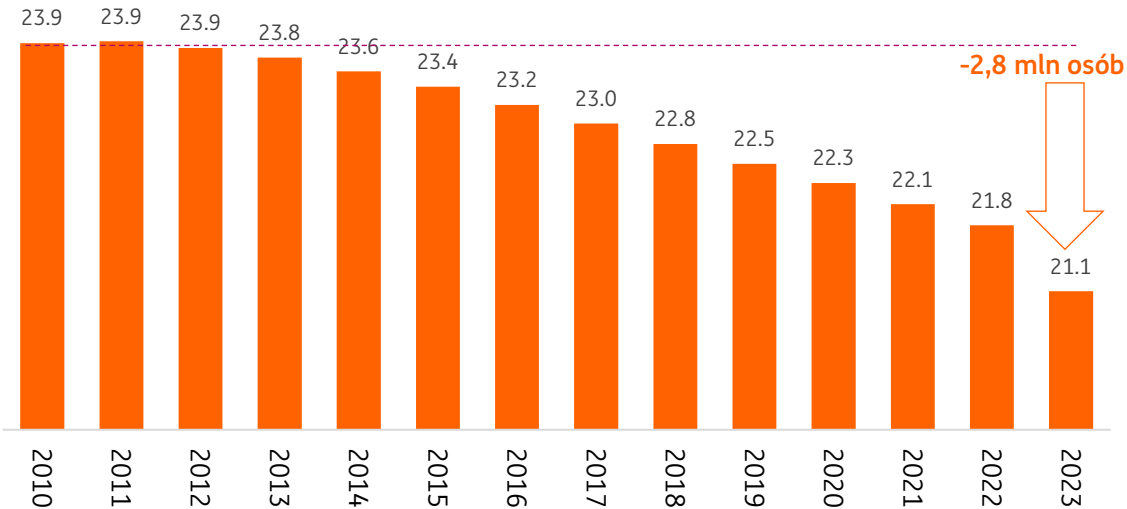
Widzimy też **dużą zmianę zachowania wśród najmłodszych pracowników.** Oni nie dopuszczają do siebie myśli, że można pracować więcej niż 8 godzin dziennie, a to przecież zdarza się w naszej branży.

Andrzej Kobielski
wiceprezes, Enter Air

Demografia i umiejętności pracowników

Populacja w Polsce w wieku 19-59/64 lat, w mln

Źródło: Eurostat.

Polska stała się szybko starzejącym się krajem imigracyjnym

- Od 2010 roku w Polsce ubyło prawie 3mln osób w wieku produkcyjnym. Spadku liczby pracujących udało się uniknąć dzięki wzrostowi aktywności zawodowej, zwłaszcza osób starszych.
- Rynek pracy pozostaje napięty mimo słabej koniunktury w 2023 i na początku 2024. Stopa bezrobocia, liczona z wykorzystaniem unijnej metodologii LFS, wyniosła 2,9% w marcu br. i była druga najniższa w UE 27 (po Czechach).
- Ważnym wsparciem dla rynku pracy w ostatnich latach była też imigracja, w szczególności z Ukrainy. Nasi rozmówcy narzekali na utrudnienia administracyjne związane z uzyskaniem pozwoleń na pracę z dla obcokrajowców spoza UE. Jako kraj atrakcyjny dla imigrantów polska polityka migracyjna może przyciągać pracowników o pożądanym kwalifikacjach.

Nadal napotykamy **administracyjne utrudnienia, jak skomplikowane pozwolenia na pracę dla obcokrajowców spoza UE**. Potrzebne są też państwowe działania, by zmienić nastawienie społeczne do pewnych grup obcokrajowców, by możliwa była ich integracja lub przebiegała ona bezkonfliktowo.

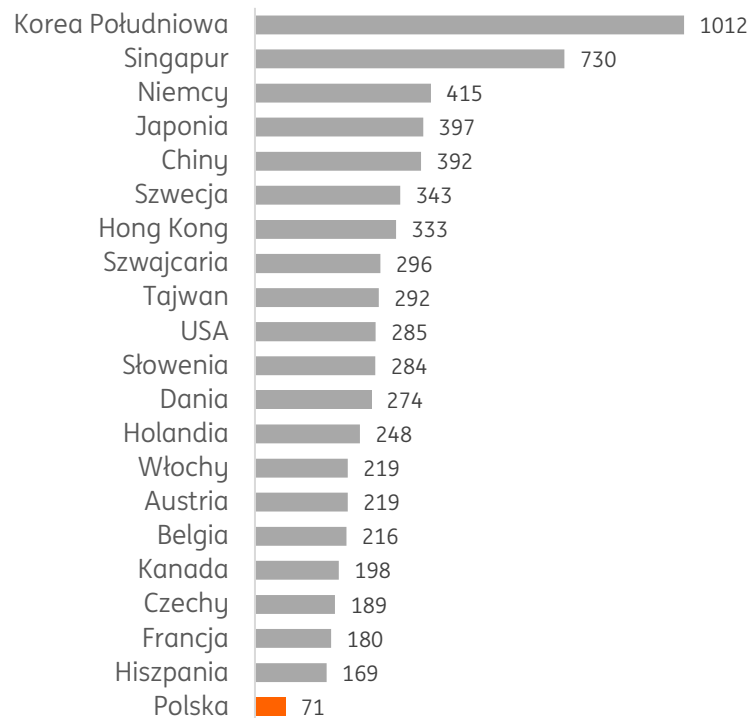
Piotr Iwo Chmielewski

członek zarządu, Rohlig Suus Logistics

Ograniczona dostępność pracowników i ryzyko odpływu pracowników z Ukrainy będzie wymuszać automatyzację i robotyzację

Liczba robotów na 10 tys. pracowników w 2022 roku

Źródło: World Robotics 2023, Eurostat.

Ryzyko kosztowe i odpływu pracowników, gdy skończy się wojna

- Do problemu szybko rosnących kosztów pracy i dostępności wykwalifikowanych pracowników w Polsce, dochodzi również ryzyko odpływu pracowników z Ukrainy po zakończeniu wojny.
- W związku z zaostrzeniem mobilizacji poborowych przez władze ukraińskie i brakiem jednolitego podejścia krajów europejskich, ryzyko odpływu pracowników z Ukrainy może zmaterializować się częściowo już w połowie br.
- Odpowiedzią firm na napięcia po stronie podaży pracy, będą inwestycje w automatyzację i robotyzację. Przestrzeń jest olbrzymia. Polska należy do najslabiej zrobotyzowanych krajów świata - z zaledwie 71 robotami na 10tys. pracowników, przy średniej światowej 151 i ponad 1000 w Korei Południowej.

” Kolejnym możliwym problemem może być „powrotny” odpływ pracowników do Ukrainę po zakończeniu wojny, co może tylko pogłębić braki kadrowe w firmach.

Dla wsparcia przedsiębiorców konieczne będzie wprowadzenie przez rząd przyjaznej polityki migracyjnej. Jasne i stabilne przepisy dotyczące migracji mogą przyciągnąć wykwalifikowaną siłę roboczą z zagranicy – idzie rzecz jasna o to, by zaspokoić potrzeby rynku pracy.

Biorąc pod uwagę problemy, jakie występują lub pojawią się na rynku pracy: na pewno zmieni się podejście do inwestycji. Oznacza to, że nie będzie mowy o reinwestycjach w zakup starszej lub obecnej technologii - **firmy będą zmuszone szukać nowych rozwiązań, opartych na automatyzacji i robotyzacji** procesów technologicznych oraz biznesowych (RPA, RDA).

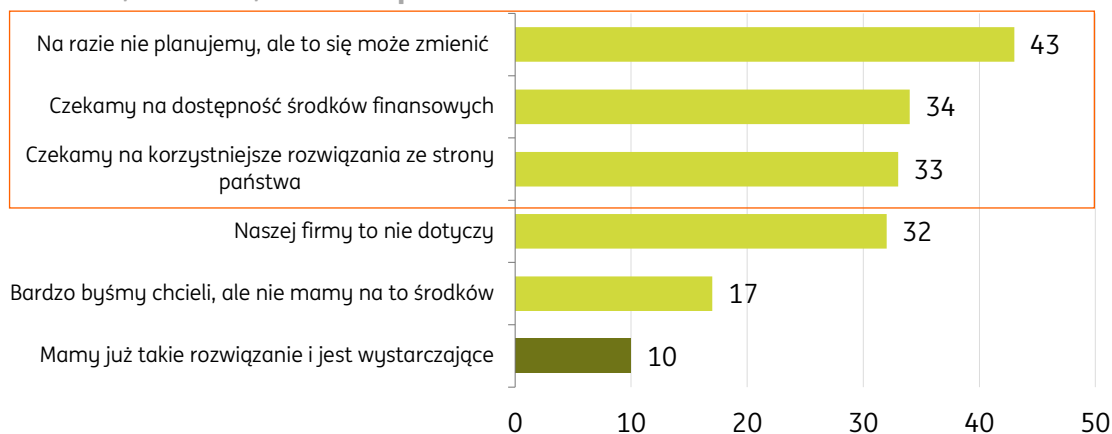
Leszek Szulc

dyrektor ds. technicznych, SaMASZ

Wyczekiwanie na środki unijne, krótka „data ważności” KPO i ryzyko kumulacji projektów

Dlaczego firmy MŚP nie podjęły jeszcze inwestycji w OZE, N=249, w % odpowiedzi

Źródło: Badanie GfK dla ING Banku Śląskiego. Więcej: <https://ekonomiczny.ing.pl/publikacja/773031>

Dotacja KPO niesie także z sobą określone ryzyka. (...) Jest dobrym rozwiązaniem (liczymy na te środki jako biznes i przemysł), ale przez to, że cały plan jest opóźniony, **obawiamy się zarazem chaosu przy jego realizacji, spiętrzenia projektów, które przełożą się w krótkim czasie na wzrost cen materiałów i brak wykonawców na rynku budowlanym**. Dlatego ten krótki czas realizacji KPO może być największą barierą dla biznesu, szczególnie polskiego.

Przy realizacji, zwłaszcza dużych, projektów infrastrukturalnych procedury mogą być upraszczane i przyspieszane tak, by w szybkim czasie zrealizować planowane inwestycje. W takim przypadku **przewagę mogą zyskać zagraniczne, duże korporacje z gotowymi rozwiązaniami, nad którymi dopiero pracują polskie firmy**. Dlatego przydałoby się wsparcie dla krajowych przedsiębiorstw, by mogły powalczyć o kontrakty przy realizacji inwestycji w polskiej infrastrukturze.

Janusz Komurkiewicz
członek zarządu, Fakro

Krótki okres wdrażania KPO może podbić ceny i obniżyć dostępność firm budowlanych

- Ze względu na opóźnienie w uruchomieniu KPO firmy spodziewają się napięć przy szybkim wdrażaniu. Możliwe jest wydłużenie implementacji Planu, ale decyzje może podjąć nowa Komisja Europejska, która zostanie powołana po czerwcowych wyborach do Parlamentu Europejskiego, zapewne dopiero jesienią br.
- Inne kraje UE również mają problemy z wykorzystaniem tej puli środków, o czym świadczą wyniki raportu śródkresowego KE z lutego 2024 r..

” Wyzwaniem pozostaje jednak fakt, że środki z KPO mają swoistą „datę ważności”: muszą zostać wydane i rozliczone do połowy 2026 roku. To bardzo krótki okres, biorąc pod uwagę także procedury przetargowe i odwoławcze. W najbliższych kilkunastu miesiącach może zatem dojść do ogromnej kumulacji projektów - często bardzo złożonych, które przy wyzwaniach kadrowych i presji konkurencyjnej będą niezwykle trudne do realizacji i rozliczenia w wyznaczonym terminie.

Sławomir Cyza
Alstom Polska, prezes

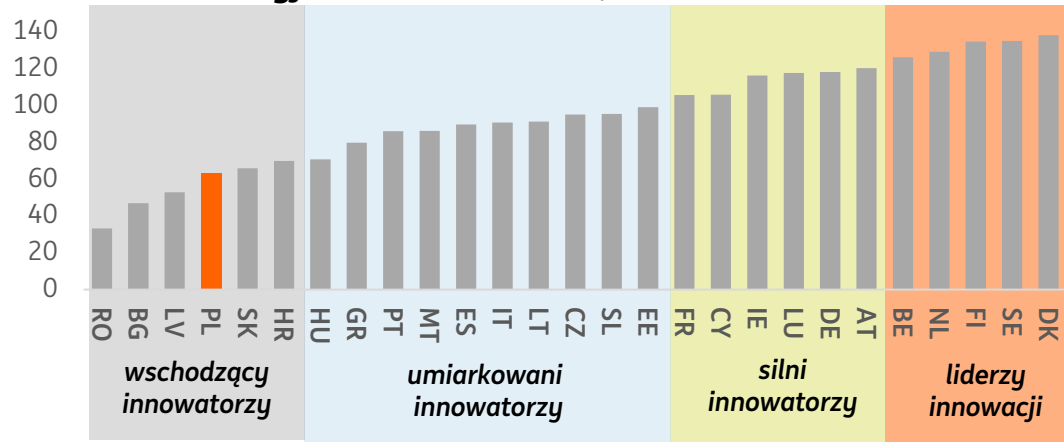
” Złożyliśmy wniosek do KPO w połowie 2023 r. o dofinansowanie na cyfryzację procesów w naszej firmie. Jego rozpatrywanie jednak się przeciąga; nie powzięto jeszcze decyzji, mimo iż pierwotnie miała być wydana już w listopadzie, a później - w lutym. Wiele firm czeka na to dofinansowanie... Uruchomiono inne programy, jak np. Ścieżkę Smart z Funduszy Europejskich dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG). Wiem, że bardzo wiele przedsiębiorstw złożyło wnioski w ramach tego programu, lecz również wiele z nich zostało odrzuconych.

Leszek Szulc
dyrektor ds. technicznych, SaMASZ

Stosunkowo niski potencjał innowacyjny. Ale inwestycje w półprzewodniki mogą to zmienić.

Indeks innowacyjności KE (UE=100, 2023 r.)

Źródło: Komisja Europejska.

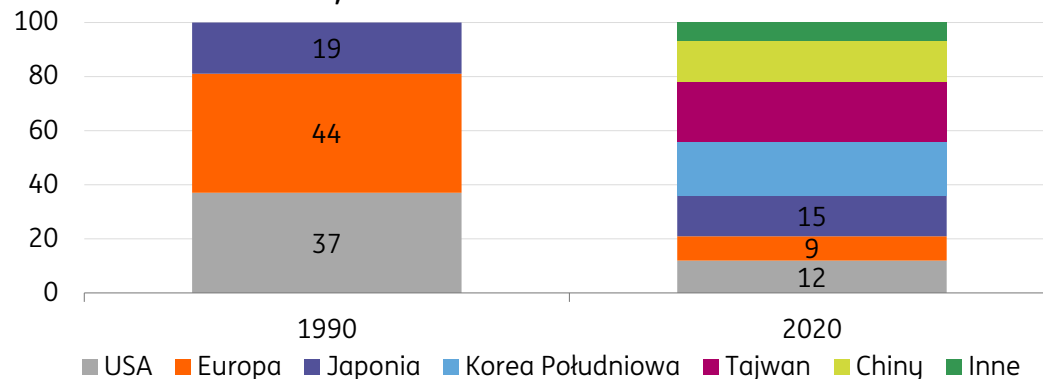
Dostęp do wykwalifikowanych pracowników warunkuje inwestycje w branżach zaawansowanych technologicznie i postęp technologiczny w sektorach tradycyjnych

- Transformacja zielona i cyfrowa tworzą zapotrzebowanie na inżynierów, techników, specjalistów, co wymaga reformy polskich szkół zawodowych i uniwersytetów. Niektóre firmy wskazują na potrzebę poszukiwania wykwalifikowanych pracowników zza granicy.
- W produkcji czystych technologii energetycznych, pracownikom europejskim brakuje umiejętności. Ze względu na to, że przez lata baterie produkowane były przede wszystkim w Azji, w Europie i Polsce brakuje specjalistów z tej mierze. Znalezienie na przykład ekspertów z wiedzą i doświadczeniem w zakresie np. chemii ogni, projektowania układów sterowania baterią, czy bezpieczeństwa funkcjonalnego jest niezwykle trudne (Northvolt).

Rekordowa inwestycja Intela w zestawieniu z liczną grupą specjalistów IT w Polsce zwiększa szanse na budowę specjalizacji w produkcji półprzewodników i katalizator innowacji

- W krajach regionu CEE jest około 1mln deweloperów IT, z czego około 300 tys. w Polsce z umiejętnościami docenianymi w światowych konkursach i rankingach. Dla porównania w Kalifornii jest ich około 600tys.
- Inwestycja Intela o wartości US\$4,6mld (z możliwością rozbudowy) jest największą inwestycją greenfield w Polsce. Stwarza szanse na budowę nowej gałęzi przemysłu i wyższe zaawansowanie technologiczne polskiej produkcji i eksportu. Razem z istniejącą fabryką waflí krzemowych w Irlandii i budowaną fabryką w Niemczech, polski zakład Intela stworzy pierwszy tego typu w UE łańcuch dostaw w produkcji półprzewodnikowych układów scalonych.

Moce produkcyjne półprzewodników na świecie w latach 1990 i 2020, w %

Źródło: BCG, Semiconductor Industry Association.

Disclaimer

- Niniejsza publikacja została przygotowana przez Biuro Analiz Makroekonomicznych w ING Banku Śląskim S.A. wyłącznie w celach informacyjnych, bez uwzględnienia celów inwestycyjnych, sytuacji finansowej ani dostępnych środków pieniężnych odbiorcy. Informacje zawarte w tej publikacji nie stanowią porady inwestycyjnej, prawnej ani podatkowej, ani też oferty dotyczącej zakupu bądź sprzedaży jakiegokolwiek instrumentu finansowego. ING Bank Śląski S.A. dołożył należytej staranności, aby informacje zawarte w treści publikacji były rzetelne oraz oparte na wiarygodnych źródłach. ING nie ponosi żadnej odpowiedzialności za jakiegokolwiek straty bezpośrednie, pośrednie lub wtórne powstałe w wyniku korzystania z tej publikacji. Jeśli nie zastrzeżono inaczej, to wszystkie opinie, prognozy i oszacowania należą do autora (autorów) oraz są aktualne w momencie publikacji i mogą ulec zmianie bez odrębnego powiadomienia.
- Rozpowszechnianie tej publikacji może być ograniczone przez prawo lub regulacje w różnych jurysdykcjach.
- Publikacja oraz zawarte w niej informacje objęte są prawami autorskimi. Nie może być ona kopiowana, rozpowszechniana ani publikowana przez jakąkolwiek osobę, w jakimkolwiek celu, bez wyraźnej uprzedniej zgody ING Banku Śląskiego S.A. Nie dotyczy to przypadków posługiwania się publikacją z powołaniem na jej źródła. Wszystkie prawa zastrzeżone. Nadzór nad działalnością ING Banku Śląskiego S.A. sprawuje Komisja Nadzoru Finansowego (ul. Piękna 20, 00-549 Warszawa).

Źródła danych: Macrobond, Bloomberg, Eurostat, GUS, NBP, ING, GfK Polonia, WNP.PL

Inwestycje w Polsce oczami biznesu. Regres i nadzieje

